

Брой 10 (2027) Година LXVI, ISSN-0205-0943

октомври 2024 г.

Цена 2 лв.

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК - Издание на БТС

Абонирайте се за в-к „Ехо“
Каталожен № 255

ПРОЯВИ ОТ КАЛЕНДАРНИЯ ПЛАН НА БТС

Традиционен поход по случай Деня на народните будители до ИАР „Мадарски конник“ - 1-2 ноември, ИАР „Мадарски конник“, ТПД „Орлови скали“ - гр. Провадия

Състезание по ориентирание за купа „Николденско бягане“ - ноември, Казанлък, ТД „Орлово гнездо“ - гр. Казанлък

Награждаване на носителите на златни, сребърни и бронзови значки на Националното движение „Опознай България - 100 НТО“ - 15 ноември, София, БТС, МОН, ММС, МК, МТ, ТД

Национален ученически спортно-туристически събор „Снежен рай“ - декември, по наредба, ТД ПЕС „Мусала“ - гр. Самоков

Коледен концерт на туристически хорове - 14 декември, София, БТС и СТХБ

600 УЧЕНИКА ИЗКАЧИХА ЧЕРНИ ВРЪХ

Над 600 деца от 15 столични училища участваха в масовия поход за ученици от 5-и до 12-и клас от хижа „Алеко“ до Витошкия първенец на 11 октомври тази година. Организатори бяха Българският туристически съюз и Столична община (Общинско предприятие „Туризм“ (Visit Sofia), с подкрепата на Йетел (Yettel) Bulgaria.

В специално построена шатра на Yettel Bulgaria пред хижа „Алеко“ почти всички ученици успяха да поставят дигитален печат в

своите дигитални карти за 100-те национални туристически обекта и получи интересни награди от мобилния оператор.

Походниците бяха приветствани от председателя на БТС Венцислав Венев. „София има едно голямо богатство и това е Витоша. Важно е при походи да се съобразяваме с метеорологичните условия и особеностите на планината, най-вече да следваме съветите на планинските водачи“, подчерта Венев. Той представи дейностите на Сдружение „Български

туристически съюз и най-вече младежките инициативи и прояви – похода „По стъпките на Ботевата чета – Козлодуй – Околчица“, прегледа на спортно-туристическите умения и сръчности „Кристален еделвайс“ на яз. „Копринка“, детските образователни лагери и др.

Изпълнителният секретар на БТС Лъчезар Лазаров също поздрави младите туристи и им пожела лек поход и хубаво настроение по Витошките пътеки.

►► на стр. 2 и 3

НАГРАДИХА ПОБЕДИТЕЛИТЕ В КАМПАНИЯТА „ХИЖА НА ГОДИНАТА 2024“

На специална церемония в Дома на киното в София на 9 октомври т.г. бяха обявени резултатите от публичното гласуване (близо 40 000 гласа в сайта huts.360mag.bg) и бяха връчени наградите на победителите в кампанията „Хижа на годината“ за 2024 г. Номинираните 100 хижи и заслони се състезаваха в 9 категории. В седемте програми за подкрепа за хижите и заслоните отличилите се получиха материална помощ на обща стойност 65 000 лв. от бизнес-партньорите SiteGround, Matrax, GP Group и БТС.

Номинираните хижи и заслони са били оценявани комплексно от организаторите на инициативата, финансиращите компании и партньорите на кампанията. В избора на номинации в отделните категории и в оценката на проектите за финансови грантове са участвали следните партньори: „Планини и хора“ – асоциация на планинските водачи в България, Асоциация на парковете в България, Сдружение за дива природа „Балкани“, Български планинарски съюз, Българска асоциация ски свободен и екстрем стил, Портал за планинско колеездене Mtb-bg.com, Екологично сдружение „За Земята“, ТВ/ видео поредица „Разказите на хижаря“, Българска асоциация за алтернативен туризъм и Планинска спасителна служба.

В церемонията по награждаването от БТС участваха председателят Венцислав Венев, изпълнителният секретар Лъчезар Лазаров, деятели на туристически дружества, хижари, служители от централата на съюза; а от партньорски организации - Любомир Попйорданов – председател на „Планини и хора“ – асоциация на планинските водачи в България, Емил Нешев – директор на Планинската спасителна служба и др.

►► на стр. 8-9

ЗА КОНКУРСИТЕ НА „ЕХО“

Уважаеми читатели,
Напомняме ви, че в началото на годината редакцията на „Ехо“ обяви конкурси за наградите на вестника за 2024 г. на тема „НАШАТА БЪЛГАРИЯ“ в следните категории:

- фотоконкурс
- текстови материали – пътепис, разказ или есе.

Срокът за изпращане е текущо през годината до 30 ноември 2024 г.

Пожелаваме ви още много походи, екскурзии и вълнуващи спомени, които да съхраните чрез снимки и интересни текстове!

ВАЖНО СЪОБЩЕНИЕ

На 15 ноември 2024 г. в Сцена за култура, изкуства и наука „Централни хали“ в сутерена на сградата на Централни хали – София, в присъствието на нотариус ще се състои церемонията по тегленето на наградите на регистрираните участници в Националното движение „Опознай България – 100 Национални туристически обекта“.

Списък с имената на всички, спечелили награди (в т.ч. имената на спечелилите големите награди) ще бъдат публикувани в сайта на Сдружение „Български туристически съюз“ – btsbg.org

Участниците, които не са успели да получат наградите си в деня 15 ноември, ще могат да ги получат в офиса на БТС до два месеца след тегленето, т.е. до 15 януари 2025 г.

Телефони за връзка: 02 987 34 09 и 0882 96 63 00

АБОНИРАЙТЕ СЕ ЗА ВЕСТНИК

EXO

**ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК С
ОБНОВЕНО СЪДЪРЖАНИЕ И ВИЗИЯ**

От 15 октомври т.г. започна абонаментната кампания за 2025 г., която ще приключи на 15 декември 2024 г.

Вестник „Ехо“ е с каталожен № 255 в клоновете на „Български пощи“ ЕАД. Можете да се абонирате и чрез разпространителска фирма „Доби прес“ ЕООД (тел. 02/963 3081)

№ 83А

**100 НТО
СМОЛЯНСКИ
ПЛАНЕТАРИУМ**

►► 4 стр.

**ДЕТСКИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ
ЛАГЕРИ**

►► 9 стр.

БЪЛГАРИЯ ПРЕДЛОЖИ СЪЗДАВАНЕТО НА ЧЕРНОМОРСКИ МАРШРУТ E-13

55-ата Конференция на Европейската асоциация за пешеходен туризъм (ERA) се състоя от 3 до 6 октомври т.г. в Монсерат (Каталуня, Испания). Като член на ERA в нея участва Сдружение „Български туристически съюз“, представявано от неговия председател Венцислав Венев.

Ето какво разказа той за работата на форума за читателите на в. „Ехо“:

„Място на конференцията бяха два хотела до известния бенедиктински манастир „Санта Мария де Монсерат“, основан през 11 век и прочут с иконата на Черната Мадона. Обителта се намира в планината Монсерат (с най-висока точка 1200 м н.в.), на около час и половина път от Барселона. Едно приказно красиво планинско място, близо до морето.

В първия ден до обед се проведеха Ноу-хау сесии, Уърк шопове (Workshops) и презентации на организации – членки на ERA. Следобед участниците преминаха по живописен маршрут в планината Монсерат и се насладиха на нейната красота (някои местности наподобяваха нашите Белоградчишки скали).

На 5 октомври се състоя отчетно-изборното събрание на 55-та Конференция на ERA, приети бяха съответни документи, отчети за разходваните бюджети и др. Избран бе нов заместник-одитор. Имаше обсъждания за промени в логото и абревиатурата на наименованието на ERA. Коментарано бе, че на запад по-популярна е думата hiking спрямо настоящата дума ramblers. В крайна сметка по мое

предложение, подкрепено от норвежката и шведската организации, остана старата абревиатура ERA с добавен девиз Hiking Europe. Одобрени бяха и незначителни промени в логото на ERA.

Последваха презентации на сертифицирани (по стандартите ERA) пешеходни маршрути, означени с абревиатура LQT - LQT ViaBerna (от идеята до откриването) и LQT-BE - Еднодневни преходи (в България ги наричаме лъчеви преходи с нощувки в един обект). Последните са маршрути, за които предстои сертифициране по стандарти. Обсъдено бе и проучване на дигиталното поведение на туристите – моето впечатление е, че туристите в западна Европа по-слабо ползват дигитални карти в сравнение с българските туристи (може би защото у нас вече рядко се печатат хартиени туристически карти). При придвижване в планините българите разчитат основно на дигитални карти в мобилни приложения.

Засегната бе и темата за достъпността на пешеходни преходи в зони, където земята е частна собственост (напр. ферми). Това е проблем, с който се сблъскваме и в България и той все повече ще стои на дневен ред. Примери - преграждането на Княжевската туристическа пътека във Витоша, поставяне на електропастири за паша във високите планини.

Интересна бе презентацията за маркиране и поддържане на туристически пътеки в планината Тара по проект E-CrossPass в програма за трансгранично сътрудничество между Сърбия и Босна и Херцеговина. Изтъкнато бе, че след

приключването на европейски проекти впоследствие липсват средства за поддръжка на пътеките и те се оказват в окаяно състояние.

Представена бе подготовката за Euro-rando 2026 (Еврорандо 2026) в Рудни планини на германско-чешката граница. Обсъдени бяха и теми като намаляване на емисиите в хижите (резултати от проекта „Еразъм+“ в Румъния), подобра комуникация извън общността на организациите членки, обмен между членовете и между различните държави, дискусии на кръгла маса и др.

Фокус в участието на Сдружение „Български туристически съюз“ (БТС) във форума бе предложението да бъде създаден нов европейски туристически маршрут E13 с наименование Черноморски маршрут. В настоящия момент през България минават Е3 (Ком-Емине), Е4 и Е8. Новото предложение идва от три организации – ТД „Родни балкани“ – Варна, Велосипеден клуб „Устрем“ – Варна и БТС като организация, която представлява България в ERA. Заедно с колегата Стийн (Steen) от Дания, който отговаря за европейските туристически маршрути в съответната комисия на ERA, представихме проекта за E13 - Черноморски маршрут. Той ще започва от България и ще се разширява в южна (поетапно първо до Истанбул) и в северна посока (поетапно до Констанца, Румъния и до Одеса, след приключване на войната в Украйна).

По-дългосрочната идея е този маршрут да направи пълна обиколка на Черно море. При обсъжданията колеги от други държави изтъкнаха опасения за конфликтни точки, които може да възникнат при споделено ползване на маршрута от пешеходци и велосипедисти – те се отнасят с големи резерви, свързани с бурното развитие на велосипедния туризъм и по-точно към електровелосипедистите с високи скорости, които провокират опасни ситуации. От БТС им отговорихме че там, където има условия за конфликтни ситуации, ще търсим възможности за две маркировки и обходни маршрути. Наблегнахме на ползите, които би имал европейски маршрут по Черноморието – удължаване на активния летен сезон по родното Черноморие; ползи за местните общности; летиращите туристи ще имат възможност да практикуват и колоездене, пешеходен туризъм, разглеждане на

забележителности по маркирани пътеки, ползване на съпътстващи регионални маршрути и др. Според изискване на Комисията за европейските пешеходни маршрути в ERA проектният маршрут E13 трябва да минава най-малко през три държави. Затова на първо време ще търсим сътрудничество с Румъния и Турция, а в бъдеще и с други черноморски държави. Надяваме се да успеем да осигурим трети партньор и догодина, на 56-та Конференция на ERA, да бъде одобрен E13 – Черноморски маршрут“, завърши Венев.

600 УЧЕНИКА ИЗКАЧИХА ЧЕРНИ ВРЪХ

►► от 1 стр.

Мария Оряшкова, експерт „Учебна и спортно-туристическа дейност и младежки програми“ в централата на БТС отправи пожелание към походниците да обичат и посещават планините и „Всяка година да се виждаме на същото място и по същото време“. Тя връчи грамоти за завършен базов курс за туристически познания на децата, участници във втория безплатен образователен лагер на БТС и програма Европа. Те получиха и значки за членство

в Юношеския туристически съюз. „Надяваме се тези младежи да станат бъдещи туристи, а също не и планински водачи“, посочи Венцислав Венев.

След кратък инструктаж децата и младежите поеха по един от маршрутите към първенеца на Витоша. На Черни връх те получиха топъл чай, вода и се подкрепиха с храна. Там те имаха възможността да поставят дигитален печат за обект Черни връх, да преминат през лабиринт по ориентиране (изграден от специалисти от НСА „Васил Левски“), да

наблюдават демонстрация за правене на катерачни възли и др.

Някои от учениците дойдоха на Витоша за първи път, други вече имаха опита и самочувствието на планинари. Но всички те поеха по обратния път към хижа „Алеко“ освежени и ободрени, преживяха приятни емоции и се прибраха, изпълнени с нови впечатления, приятелства и хубави спомени. А на сбогуване много от тях възкликнаха „Догодина пак сме тук!“

Константин КОЙНОВ: АКО ИСКАТЕ ДЕЦАТА ДА ВИ ОБИЧАТ – УЧЕТЕ ГИ СЪС СЪРЦЕ, АКО ИСКАТЕ ДА ВИ БОГОТВОРЯТ – ВОДЕТЕ ГИ В ПЛАНИНАТА

Аз съм учител по физическо възпитание и спорт от 30 години. Винаги съм се опитвал да включвам в обучението и занимания с туризъм. Често при мен в училище идват вече порасналите ми ученици. Благодарят ми не за това, че съм ги учил как да бият сервис във волейбола или да вкарват кошове в баскетбола, а за това, че съм бил първият, който им е показал как се разпъва палатка, как се пали огън в гората, как се катат „писалки“ и как се ходи в планината...

Какви са впечатленията Ви от тазгодишното масово изкачване на Черни връх за ученици?

Чудесни! Много се радвам, че след прекъсването, тази проява отново я има и тя се радва на голям интерес. БТС и партньорите от Столична община, ОП „Туризъм“, КОС „НСА-Сивен“ и, разбира се, Yettel България превърнаха този ветровит и мъглив есенен ден в един истински празник на ученическия туризъм. С много подаръци и награди, с много полезна информация, с много прекрасни моменти, предизвикани

от съприкосновението на софийските ученици с природата. За да се получи този добър резултат, е положен много труд в предварителната организация и са вложени много средства: осигурен безплатен транспорт, безплатна планинска застраховка, вода и чай, награди и сувенири за всяко дете, планински водач за всяка група, материали за дигитализацията на туристическите движения, озвучаване пред хижа „Алеко“ и на върха и пр.

Какви препоръки бихте дали на организаторите?

Ръководството на БТС много правилно поднови прекъснатото заради пандемията масово изкачване на Черни връх. Но то трябва да обърне внимание на учителите, които извеждат ученици в планината. Да се повишава тяхната компетентност, подготовеност, възможност да се справят с големия брой предизвикателства на пребиваването на младите хора в планинска среда. Нужно е възстановяване и на другите

инициативи: семинари и обучения с учителите-туристи (квалификационни кредити за сертифицирани обучения), методически материали (създаване и разпространение) за обучението по туризъм в училище. Възстановяването на Клуба на учителя-турист (КУТ) – един обучен учител-турист през годините може да предаде опита си на десетки свои колеги и заедно с тях да извеждат в планината стотици и хиляди ученици. Да се създаде една картотека на колегите, които извеждат деца в планината и с тези учители да се работи, да се надгражда тяхната туристическа квалификация, да се канят на туристически прояви, организирани от централата на БТС или туристическите дружества по места.

Да се възстанови и позабравената практика да се описват и издават на дигитални или в електронен формат подходящи туристически маршрути за

ученици по опита на някогашната Централна спортно-туристическа станция (ЦСТС), която издаде брошури „Лозенска планина“, „Плана“, „Витоша“, „Люлин“ и „Как да работим с компас“ – за софийските ученици това са чудесни дестинации на цената на няколко билетчета за градския транспорт, но безценни за развитието на ученическото туристическо движение... и пак от ЦСТС – екскурзионното летуване...

В спортно-туристическите празници от по-далечното и близкото минало много удачни се оказваха надпреварите по разпъване и скатане на палатка, транспортиране на пострадал, туристическо ориентиране, въжен мост и „тролей“. Чудесно е, че на отминалия ученически поход на Черни връх имаше „лабиринт“, движение с компас, работа с туристическа карта, разчитане на туристическата маркировка и много други.

И нещо, с което аз самият смятам да се обвържа – да актуализирам „Стръмната пътечка“ – методическите бележки, които издадох преди 20 години във връзка с модулното обучение по туризъм в българското училище. Вече го няма това модулно обучение, но БТС трябва да потърси нов път или нова „стръмна пътечка“, по която да изведе децата от училището до планината.

Учителят, който води деца в планината, е изключително важен за БТС. В него е ключът към светлото бъдеще на българския туризъм. Колкото повече подготвени учители-туристи имаме, толкова повече десетки и стотици млади хора ще излязат в планината и ще заобичат и пазят родната природа... Още веднъж ще се обърна към моите колеги – учителите от всички специалности: Ако искате децата да ви обичат – учете ги със сърце, но ако искате да ви боготворят – водете ги в планината.

С РАДОСТ ЩЕ УЧАСТВАМЕ В ПОХОДИ И В БЪДЕЩЕ

Четирима възпитаници на 133 СУ „Александър Пушкин“ – София отговориха на следните въпроси на репортер на „Ехо“

Какви са впечатленията Ви от днешния поход?

Имате ли предишен опит с преходи в планините?

Каква е Вашата професионална ориентация след 12-и клас?

Ивона ВЕЛИНОВА (18 г.) 12Б клас
Днешният ученически поход беше приятен и много добре организиран. Интересно бе представянето на дейностите на Българския туристически съюз, приятно ни изненадаха игрите с награди на Yettel България за участие в дигитализираното движение „Опознай България 100 НТО“. Маршрутът към Черни връх бе лек, а времето предразполагащо (не вали дъжд). Преминахме го в приятна компания, с приятни емоции, на чист въздух.

В училище често се организират походи до Витоша, Люлин и близки до София планини, благодарение на нашия учител Константин Койнов. С радост бих участвала в предстоящи събития, подобни на днешния ученически поход.

Сега уча във френска паралелка и затова желая да изучавам във Франция приложни езици с професионален профил (бизнес, маркетинг, журналистика и др.), но туризмът завинаги ще ми остане хоби.

Дарина ЕВТИМОВА (17 г.) в 12 клас
Днешното събитие ми хареса, защото премина при добра организация и компания. То бе много добре замислено и ще допринесе децата, които за пръв път днес дойдоха на поход, да участват с желание в бъдеще в подобни прояви.

От малка ходя на походи с родителите ми, а от 8-и клас и нашият учител г-н Койнов ни води по планините. Смятам да кандидатствам във Факултета по математика и информатика при СУ „Климент Охридски“. Туризмът ще си остане хоби и съм сигурна, че ще възпитам децата ми в любов към природата и планините.

Андрей МИЛАДИНОВ (18 г.), 12 клас
Бих искал да изразя нашата огромна благодарност към Българския туристически съюз за добрата организация в провеждането на подобни прояви, както и към Yettel България за игрите с награди. За мен това бе първото излизане в планината и съм особено доволен – изкачването бе много интересно, всички бяхме позитивно настроени, доволни и в добра компания. Спортувам и не усетих особено физическо натоварване. Ако ми предложат, пак бих дошъл на подобно

събитие, днешното много ми хареса. Разбрах, че този вид туризъм носи позитивни емоции, движение и здраве. В професионален план желанието ми е да работя като зъболекар.

Йоана КРЪСТАНОВА (17 г.), 12 клас

За мен подобни прояви като днешната са особено вдъхновяващи – толкова много участници на различни възрасти и на едно толкова красиво място! В днешната разходка в планината много добре се осъществи връзката между по-големите и по-малките, сред красотите на България. Маршрутът бе съобразен с възможностите на различните възрасти, включително с тези на най-малките ученици, които за първи път излизат в планината.

От 8-и клас в училище се запалих по планинарството и вече четири години учителят ни по физическо възпитание и спорт ни води на походи. Ходя и с мои приятели в района на Лакатник, в Стара планина, Рила, Пирин и др. Обичам да показвам на мои приятели родните планини и да ги привличам в този вид туризъм. В професионален план имам интерес към журналистиката.

снимки на страницата: Константин КОЙНОВ

отляво надясно: Ивона Велинова, Дарина Евтимова, Андрей Миладинов и Йоана Кръстанова

ПОКАНА ЗА ОБЩО СЪБРАНИЕ

Управителният съвет на ТД „Добруджанец“ – гр. Генерал Тошево, на основание на чл. 26 от ЗЮЛНЦ, свиква отчетно - изборно събрание на 22.11.2024 г. от 18:30 часа в град Генерал Тошево, ресторант „Диана“ при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Отчет на работата на УС на ТД „Добруджанец“ за 2024 г.
2. Отчет на Контролния съвет за работата на УС за 2024 г.
3. Приемане и освобождаване на членове на ТД „Добруджанец“.
4. Избор на нов Управителен съвет и председател на ТД „Добруджанец“.
5. Избор на делегат на ТД „Добруджанец“ за 2025 година за ОС на БТС.
6. Приемане на Програмата за работа на ТД „Добруджанец“ през 2025 г. и бюджет за нейното осъществяване.
7. Обсъждане промени в устава на ТД „Добруджанец“
8. Разни.

При липса на кворум от 50% + 1 от членовете на дружеството събранието се ще се проведе с един час по-късно, на същото място и при същия дневен ред.

Управителен съвет на ТД „Добруджанец“ - гр. Генерал Тошево

КОСМИЧЕСКО ПРЕЖИВЯВАНЕ В ПЛАНЕТАРИУМА В СМОЛЯН

№ 83А

Планетариумът с астрономическа обсерватория в Смолян е вторият по големина в България. Открит е на 6 септември 1975 г. Членува в Международното географско дружество и в Международната организация на планетариумите. От 1995 г. той е член на най-голямата световна неправителствена организация за космически изследвания „Планетарна общност“, със седалище в Пасадена, Калифорния.

Обектът е сред най-често посещаваните забележителности в планинския град – от откриването му е посетен от над три милиона души. В неговата звездна зала до 2020 г. е бил разположен проекционният апарат RFP (Raumflugplanetarium) „Spacemaster“ или „За космически полети“, производство на заводите „Карл Цайс Йена“, Германия. След 46-годишна активна работа апаратът е силно амортизиран и днес е изложен като музеев експонат във фойето.

В края на 2020 г. Община Смолян стартира изпълнението на проект с наименование „Обновяване и енергийна ефективност на културна инфраструктура - сграда на Планетариум Смолян“, който се осъществи с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014 -2020 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Повече за реставрацията и реконструкцията на обекта разказва неговият нов директор Цветелина Генчева, която има бакалавърска и магистърска степен по астрофизика и астрономия в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Г-жо Генчева, след тригодишен ремонт, през пролетта на 2024 г. Планетариумът в Смолян отново приема посетители. Какви са промените?

След изпълнението на този проект е извършен основен ремонт и реконструкция на сградата. Изградена е интересна и лесно достъпна вертикална планировка, дори и за хора с увреждания. Има астроплощадка със слънчев часовник и вертикален гномон, както и наблюдателна платформа, на която се монтират малки подвижни телескопи.

Другата важна част на този успешен проект за обновяване е доставката на модерни високотехнологично оборудване и обзавеждане за звездната зала, обсерваторията и останалите помещения. Обособен е и Втори посетителски център, в който може да се разгледат различни компютърни конфигурации, допълващи знанията за Космоса.

През пролетта на 2024 г. Планетариумът в Смолян отново отвори врати за посетители. Днес там можем да погледнем към Космоса, дори и през деня. На покрива на сградата има два купола. Големият е над звездната зала, в която се представят проекции и демонстрации. Другият купол покрива малка обсерватория, оборудвана с няколко телескопа, най-големият от които е с диаметър на обектива 356 мм и увеличение от 51 до 840 пъти. С него при ясно небе нощем може да се наблюдават небесни обекти. Такива демонстрационни наблюдения с телескопи вече са правени над 6 000 пъти, включително и на Слънцето – с по-малките телескопи през деня.

„Сърцето“ на Планетариума е кръглата звездна зала с диаметър 15 метра и 98 места, в която се представят проекции на космическа тематика. Цялата сграда е напълно реновирана – от обзавеждане до оборудване на зали, конферентни зони,

кабинети, фойе, включително дограма, топлоизолация, настилки, таван и всички помещения.

Г-жо Генчева, разкажете повече за новостите, които предлагате на посетителите?

Всичко е обновено – от пространствата пред и в сградата до програмите, които представяме в обновените зали. Регулярно допълваме каталога на проекциите, за да има за всекиго по нещо интересно – от анимации за най-малките посетители до научно специализирани филми. В момента предлагаме четири програми, всяка в различно време. На нашия сайт www.planetarium-sm.org може да видите откъси от проекциите, за да изберете предварително коя ще бъде най-подходящата за вас.

Най-харесваният филм е „От Земята към Вселената“, в него накратко се представя историята на астрономията, планетите в Слънчевата система и телескопите, които в момента изследват Вселената. Филмът „Две малки парченца стъкло“ е подходящ за ученици над 14 години, които вече са учили физика и астрономия. Ще научат за историята на телескопа от модификациите на Галилео на детски далекоглед (с помощта на две малки парченца стъкло) до изстрелването на космическия телескоп Хъбъл на NASA/ESA и бъдещето на астрономията.

Посетителите могат да изберат проекция, която изследва тъмната материя. „Фантомът на Вселената“ ни представя най-големия адронен колайдер (ускорител на частици) в света, който се намира в Европейския център за ядрени изследвания (CERN). Филмът разказва и как учените там се опитват да открият тъмната материя.

Детската ни програма „Космикс“, подходяща за деца над 4 години, представя живота на астронавтите в Международната космическа станция – как се хранят там, как спят, как работят, колко е голяма станцията и защо в орбита около Земята да има такава станция. В тази 15-минутна анимация децата научават как могат да станат астронавти.

Преди началото на детската проекция правим демонстрация на звездното небе. Планетарният софтуер, с който разполагаме, дава възможност да представим реален изглед на небето в настоящата вечер над нашите географски координати, на живо демонстрираме кои са околните съзвездия и как да се ориентираме по небето.

Какво отличава Планетариума в Смолян от тези в други български градове?

В България има над 15 астрономически обсерватории и планетариуми – в Габрово, Варна, Стара Загора, Ямбол, Кърджали, Силистра, Сливен, Димитровград.

Планетариумът с най-голям купол (18 м) се намира във Варна. Този в Смолян е вторият по големина в България – 12,5 м е диаметърът на вътрешната част на куполния екран. Новата проекторна система, с която разполагаме, е най-мощната в България. Тя се състои от четири проектора, които обхващат цялата площ на куполния екран в отлична резолюция.

Отпреди близо две години Yettel и БТС дигитализираха чартения паспорт на 100-те национални туристически обекта. Събират ли гостите ви дигитални печати?

Събират печати, да. Все повече виждам, че го правят и през телефоните си. За целта трябва да са тук на място, физически, за да може gps-а на телефона да ги засече. QR-кодът е наличен и се намира до касата на Планетариума.

Какво предстои понастоящем при вас?

С екипа от служители в Планетариума работим върху различни проекти и инициативи. Стараем се да наблюдаваме и публикуваме важните астрономически събития. През този октомври предстои да отбележим световната седмица на космонавтиката (World Space Week), като от 8 до 10 октомври преди всяка проекция в Звездната зала представихме на публиката кратък документален филм за Обсерваторията на Рожен. По случай есенния ден на Астрономията – 12 октомври се състоя премиерата на новия ни филм „Слънцето – нашата жива звезда“.

На 1 октомври открихме учебната година за безплатно „Обучение по Астрономия“ в Планетариума за ученици от 5-и до 12-и клас. В кръжока се записаха 20 деца и се сформираха две възрастови групи. За тях сме предвидили много наблюдения на звездното небе и вълнуващи национални и международни проекти, които да реализират през годината.

Работно време на Планетариум - Смолян: 9:00 - 17:30 ч. с обедна почивка от 12:00 до 13:00 ч.

Наблюдения с телескоп - всеки вторник при подходящи метеорологични условия - ясно и безоблачно небе.

Почивни дни - неделя и понеделник.

За повече информация посетете www.planetarium-sm.org

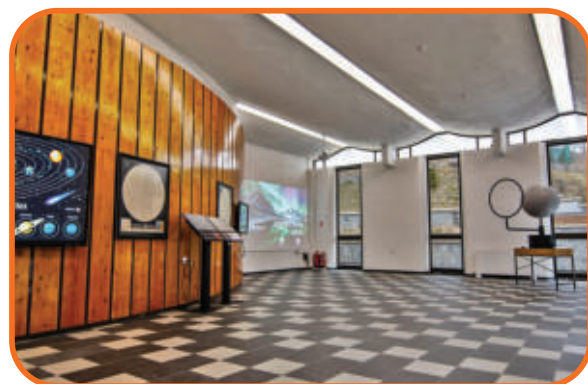

Кои други забележителности в района бихте препоръчали на туристите?

Наскоро четох за панорамна вишка „Лиса гора“ над село Могилица, която изглежда доста впечатляващо. Препоръчвам на туристите да посетят и пещерите Ухловица, Ягодинска и Дяволското гърло. Екопътека „Невестата“ и Каньона на водопадите са подходящи и за семейства с деца.

В Националната астрономическа обсерватория в Рожен туристите могат да видят най-големия телескоп на Балканския полуостров. Заслужава си да се насладят и на гледката от терасата около купола на двуметровия телескоп.

Регионалният исторически музей в Смолян също си струва да бъде посетен. Постоянно се създават и експонират нови тематични изложби. Има и зала с горски животни, която много впечатлява децата. В Смолянския край има още много забележителности, сред които бих посочила връх Снежанка с едноименната телевизионна кула, църквата „Св. св. Константин и Елена“ в с. Момчиловци, Музея на Родопския карст в Чепеларе, Кристална зала „Родопски кристал“ в Мадан, Триградското ждрело, Етнографски ареален комплекс – Златоград, читалище „Екзарх Стефан“ в с. Широка лъка и др.

ХИЖИ В ОКОЛНОСТИТЕ НА СМОЛЯН

ХИЖА „ОРФЕЙ“

Намира се в м. Топлия извор, Девинска планина, Велишко-Виденишки дял, Западни Родопи, на 1198 м н. в., GPS: 41.709824°N 24.301265°E.

Комплекс от две сгради с общ капацитет 42 места, в стаи с 2-6 легла с вътрешни санитарни възли и баня, отопление с печки на твърдо гориво, туристическа кухня, столова и бюфет.

Изходни пунктове: с. Борино – 1.00 ч. пеша (4 км почвен път); Девин – 4.30 ч.

Съседни обекти: Кемеров мост – 1.30 ч.; х. „Тешел“ – 7 км (2.00 ч.); Ягодинска пещера – 14 км (3.00 ч.); яз. Широка поляна и г.с. „Дженевра“ – 4.00 ч.; пещера Дяволското гърло – 16 км; х. „Триградски скали“ – 17 км.

За контакти: 0890 22 25 15 и solaris_bg@mail.bg

Стопанин: ТД „Орфей 1970“ – гр. Девин

ХИЖА „МОМЧИЛ ЮНАК“

Намира се западно от м. Хайдушки поляни, Преспански дял, Западни Родопи, на 1671 м н. в., GPS: 41.700442°N 24.805256°E.

Сграда и бунгала с общ капацитет 33 легла с вътрешни санитарни възли на хижата и на бунгалата. Прилежащи към обекта заведения за хранене. Туристическа столова и бюфет със сервитюрско обслужване. Хижата е пункт от туристическия пешеходен маршрут Е-8.

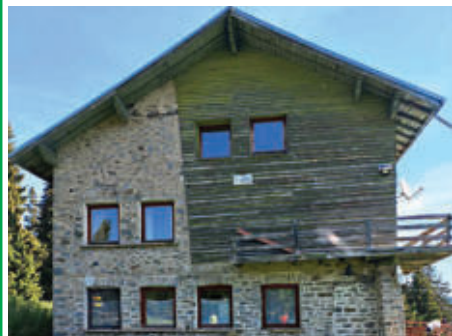
Изходни пунктове: с. Момчиловци – 15 км асфалтово шосе (2.30 ч. по маркирана пътека); м. Рожен – 8 км (3.00 ч.); м. Хайдушки поляни – 2 км (0.45 ч.).

Съседни обекти: х. „Преспа“ – 2.30 ч.; х. „Свобода“ – 4.15 ч.; х. „Студенец“ – 4.30 ч.; х. „Пашалица“ – 7.30 ч.; вр. Рожен – 3 км.

За контакти: 0888 11 17 82

Стопанин: ТД „Момчил юнак“ - с. Момчиловци

ХИЖА „ПРЕСПА“

Намира се в м. Горелата хвойна, Преспански дял, Западни Родопи, на 1802 м н. в., GPS: 41.689539°N 24.852774°E.

Сграда с капацитет 52 места, етажни санитарни възли и бани, отопление с печки на твърдо гориво, туристическа столова с камина и кухня, зала за тихи игри. Хижата е пункт от Е-8.

Изходни пунктове: с. Славейно – 3.00 ч.; с. Манастир – 2.00 ч.; м. Хайдушки поляни – 1.15 ч.

Съседни обекти: вр. Преспа (2001 м) – 1.00 ч.; х. „Момчил юнак“ – 2.00 ч.; х. „Свобода“ – 2.00 ч.; х. „Студенец“ – 7.00 ч.

За контакти: 0887 90 40 77

имейл: karlak_tourist@abv.bg

Стопанин: ТД „Карлък“ – гр. Смолян

ХИЖА „ТЕШЕЛ“

Намира се в Западни Родопи, село Тешел, на 15 км от град Девин, между Ягодинска пещера и пещера Дяволското гърло, в непосредствена близост до ВЕЦ „Тешел“, на 833 м н. в.; GPS: 41.670641°N и 24.352953°E.

Представява комплекс от две сгради с общ капацитет 57 места. В сграда № 1 има 5 апартамента. Всеки апартамент има четири стаи с обща баня с тоалетна и отделен умивалник с постоянна топла вода. В сграда № 2 има 6 стаи - 5 двойки и 1 четворка с отделни бани с тоалетни. Стаите са оборудвани с легла, гардероби, нощни шкафчета, маса, стол, огледало и телевизор. В хижата има локално парно отопление и отопление с ел. уреди; столова, бюфет, лятна градина, барбекю, пеш, детски кът, спортна площадка, безплатен паркинг, интернет. Хижата е пункт от туристически маршрут Е-8.

Изходни пунктове: гр. Девин – 15 км.; гр. Смолян – 51 км.; с. Борино – 7 км.

Съседни обекти: Буйновско ждрело – 1 км (15 мин.); Ягодинска пещера – 7 км (1.30 ч.); Триградско ждрело – 8 км (1.50 ч.); пещера Дяволското гърло – 9 км (2.00 ч.); х. „Триградски скали“ – 10 км (2.20 ч.); връх Свети Илия и панорамна площадка „Орлово око“ (1.40 ч.); екопътека „Дяволски мост“ – 4 км (1.00 ч.); местност Чаирски езера – 2.00 ч.; с. Мугла – 2.00 ч.).

За контакти: 0895 65 85 53, 0889 52 23 47 и 0895 65 85 54

имейл: yagodinska_peshtera@abv.bg

Стопанин: ТД „Родопея“ - с. Ягодина

ХИЖА „СМОЛЯНСКИ ЕЗЕРА“

Намира се в Переликски дял на Западни Родопи, на 1512 м н. в., GPS: 41.619477°N 24.674675°E.

Сграда с капацитет 42 места в стаи със самостоятелни и етажни санитарни възли и бани, мивки в стаите, отопление с ел. уреди, битов салон, ресторант с камина, бюфет, ски писта, ски влек, паркинг. Има и 2 бунгала с по 7 легла, санитарен възел и баня, отопление с ел. уреди.

Изходни пунктове: гр. Смолян – 8 км по асфалтирано шосе или с автобус № 4 до кв. Езерово и още 0.30 ч. пеша.

Съседни обекти: Културно-исторически забележителности на гр. Смолян; черква „Св. Дух“ – 5 мин.; Смолянски езера – в близките околности; долна лифтова станция за вр. Снежанка – 10 мин.; х. „Студенец“ – 2.30 ч.

За контакти: 0889 90 65 95 и 0886 93 66 44

имейл: karlak_tourist@abv.bg

Стопанин: ТД „Карлък“ – гр. Смолян

ХИЖА „ТРИГРАДСКИ СКАЛИ“

Намира се в началото на Триградското ждрело в Западни Родопи, на 1219 м н.в., GPS: 41.608855°N 24.382941°E.

Сграда с капацитет 76 места в стаи с 2, 3 и 4 легла със самостоятелни санитарни възли и бани, локално отопление, ресторант, бюфет, благоустроен район с летен навес с барбекю, детски кът, паркинг. Хижата е пункт от Е-8.

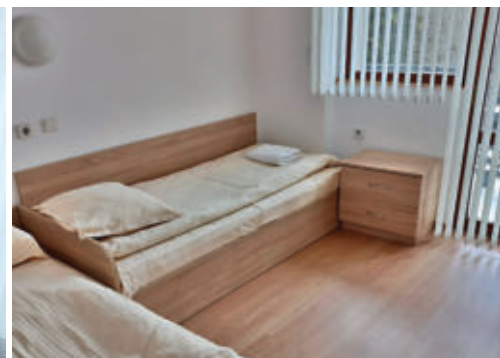
Изходни пунктове: с. Триград – 15 мин.; Девин – 21 км.

Съседни обекти: пещера Дяволското гърло – 1.5 км; х. „Тешел“ – 2.20 ч. (10 км); Ягодинска пещера – 4.30 ч. (16 км); х. „Ледницата“ – 7.30 ч.

За контакти: 0896 68 83 60 и 0896 71 51 74

Стопанин: ТД „Триградски скали“ – с. Триград

ХИЖА „СТУДЕНЕЦ“

Намира се северно от вр. Снежанка в Переликски дял на Западни Родопи, в централната част на к.к. Пампорово, на 1646 м н.в., GPS: 41.643225°N 24.690748°E.

Сграда с капацитет 72 места в 12 студия, обзаведени с кухненски бокс, и 24 стаи с по 2 легла и самостоятелни санитарни възли и бани; отопление на ток, ресторант /в ремонт/, столова, бар, ски гардероб, паркинг, ски писти, ски влекове. Хижата е пункт от Е-8.

Изходни пунктове: гр. Смолян – 12 км асфалтово шосе; гр. Чепеларе – 11 км асфалтово шосе; гр. Девин – 30 км асфалтово шосе.

Съседни обекти: вр. Снежанка – 40 мин.; х. „Смолянски езера“ – 2.15 ч.; х. „Перелик“ – 4.00 ч.; х. „Момчил юнак“ – 4.30 ч.; х. „Изгрев“ – 6.00 ч.; културно-исторически забележителности на гр. Смолян – 12 км.

За контакти: 0889 73 69 16 и 0886 93 66 44

имейл: karlak_tourist@abv.bg

Стопанин: ТД „Карлък“ – гр. Смолян

Всички туристи, които притежават членска книжка на Сдружение „Български туристически съюз“ със залепена марка за текущата година, ползват отстъпка от цените за нощувка.

КАК СОФИЯ ДА СТАНЕ ДЕСТИНАЦИЯ ЗА ПЛАНИНСКО КОЛОЕЗДЕНЕ

На 17 октомври т.г. в Министерството на младежта и спорта се състоя семинар на тема „Добри практики за развитие на планинското колоездене по света и как София да стане популярна туристическа дестинация за практикуване на планинско колоездене“ със специален гост реномиранят международен атлет и проектант на веломаршрути от Уелс Nikki Whiles.

Събитието е част от проект „Витоша и Люлин планина европейска дестинация за планинско колоездене. Велопарк Двете планини - скритата перла на София“, който се изпълнява с финансовата подкрепа на Столична община - Програма „Европа“ 2024 от Туристическо дружество „Боерица“ – Владая, в партньорство с районите „Витоша“ и „Овча купел“ на Столична община и Сдружение „Български туристически съюз“. Целта на проекта е да подпомогне развитието на София като устойчива туристическа дестинация в партньорство между граждански организации, органите на местната власт и туристическия бранш.

Официални гости на семинара бяха Цветелина Симеонова - Заркин, председател на Програмния съвет на Програма „Европа“; Лъчезар Лазаров - изпълнителен секретар на

Българския туристически съюз; Калина Христова - заместник кмет на район Витоша по „Образование, социални дейности, култура, спорт и логистика“; Димитър Шалъфов - общински съветник и председател на ПК за децата, младежта и спорта към Столичен общински съвет; Димитър Петров - общински съветник към Столичен общински съвет, представители на клубове, специализирани медии и др.

„За нас беше от изключително важно значение присъствието на представители на институциите с които дискутирахме проблеми, потенциал на планините ни по отношение на планинското колоездене, а също и ангажираност за развитие на този спорт в София и региона“, посочи Димо Христов - председател на ТД „Боерица“ и координатор на проекта.

Ето и някои от акцентите на презентацията и дискусиите:

Планинското колоездене е една от най-популярните активности и спортове на открито в света: бързо растяща индустрия (9.25 млрд. долара през 2022 г. с прогноза 13.4 млрд. до 2031 г.); развитие на инфраструктурата – хиляди км. пътеки, които са обществен ресурс; ползи за здравето и средство срещу стреса; разнообразие от дисциплини – крос-кьнтри, спускане, ендуро и фрийрайд, които привличат

голяма аудитория; нъсърчава общуването с природата и екологичната отговорност, много колоездачни общности участват в поддръжката на пътеки и съоръжения.

Може ли София да бъде водеща МТБ дестинация на Балканите?

Въпреки липсата на единна стратегия и дългосрочно планиране Витоша е най-голямата зона за каране в страната - има над 50 регистрирани пътеки в Trailforks; ежегодни колоездачни събития привличат хиляди участници; обществен транспорт, пригоден за кола до основните точки в планината.

КОНКУРЕНТНИ ПРЕДИМСТВА

Местоположението на София предлага уникален достъп до планините. Колоездачите могат да летят до София и да стигнат до пътеките на пет планини в рамките на час. **Разнообразен терен** – Витоша предлага скалисти и стръмни терени, Люлин – маршрути на по-ниска височина, а Стара планина – по-дълги пътеки за издръжливост. **Целогодишна дестинация** – промотиране на планинското колоездене като целогодишна дейност, наред със ски и пешеходен туризъм.

Сред останалите теми на обсъждане бяха **създаване на силна и ясна визия и стратегия за дългосрочно развитие, ангажиране на общността и финансиране, планиране и изграждане на инфраструктура,**

маркетинг и добро стопанисване. Кой са предизвикателствата?

Липса на законова рамка с ясни процедури за изграждане на нови пътеки.

Избягване на конфликти между потребителските групи.

Осигуряване на достатъчно финансиране и квалифицирани кадри.

Оценка на устойчивостта на наличните пътеки и установяване на стандарти за изграждане.

Обучаване на велосипедистите за отговорно отношение и използване на инфраструктурата.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Сформиране на работна група за разработване на дългосрочна стратегия на МТБ за района

Създаване на коалиция между най-активните МТБ организации в страната.

Работа със съответни държавни институции и ведомства за

споразумения, които улесняват устойчивото развитие на инфраструктурата.

Професионално обучение на кадри по програмите на IMBA (Международна асоциация по планинско колоездене).

Създаване на градски Вело паркове и зони за обучаване на деца.

На 18 октомври се състоя целодневно каране на Витоша и Люлин планина с видео заснемане на Nikki Whiles от Уелс – целта бе да добие представа за пълния потенциал на двете планини. После той посети велотрасе Пумба в Люлин планина, доизградено и популяризирано по Програма Европа 2023 г. На информационна среща в The Mansion на Ломско шосе бе анализиран потенциала на трасетата.

НСА И БТС ОБСЪДИХА ПРОГРАМИ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО

На 2 октомври т.г. в работна среща между ръководители на Националната спортна академия „Васил Левски“ (НСА) и Сдружение „Български туристически съюз“ (БТС) бяха обсъдени програми за дългосрочно сътрудничество.

От БТС в нея участваха председателят Венцислав Венев и изпълнителният секретар Лъчезар Лазаров, а от НСА – ректорът проф. Красимир Петков, зам. ректорът проф. Николай Изов и ръководителят на катедра „Туризм, алпинизъм, ориентирание“ доц. Николай

Панайотов. В срещата участва и Негово Преосвещенство Браницкият епископ Пахомий, първи викарен епископ на Софийския митрополит.

Предстои подписването на договор за сътрудничество, който регламентира бъдещи съвместни дейности на двете институции в областта на спортно-туристическата дейност, учебната и научна дейности - обучение на планински водачи, организатори, инструктори, екскурзоводи, туристически аниматори и организатори на детски и младежки лагери.

„ВАРНЕНСКА ЕСЕН” СЪБРА ТУРИСТИ ОТ ЦЯЛА БЪЛГАРИЯ

В поредната дванадесета национална среща „Варненска есен” участваха 157 туристи от 25 града на България. Като най-подходящо време за нея бе определено началото на месец октомври. В програмата бяха включени посещения на Музея на стъклото в Белослав – там ни бе демонстрирано производството на стъкло и разгледахме подводниците „Слава” (служила във ВМФ и защитавала морските ни граници), както и природната забележителност „Побити камъни”. Туристите се вълнуваха от неизвестността при влизането в подводниците. Колегите от екипажа показаха какво поведение трябва да се спазва. Всички се справиха, дори и хората в по-напреднала възраст.

Природният феномен „Побитите камъни” е доказателство, че природата е недостижим ваятел

на чудесни скулптури. Направени бяха стотици снимки и клипове, които ще ни напомнят за него. Първата вечер на срещата бе посветена на морския цар Нептун, който дойде и благослови туристите с морска вода и здравец. Втората вечер бе посветена на талантите, а чрез томбола всички туристи получиха полезни подаръци. За доброто настроение през цялото време се грижеше ДЖ Павел.

Благодарим на председателя на КТВ „Черноморски простори” Добринка Милева и нейния екип за прекрасната организация. Разделихме се с пожелание за бъдещи срещи.

текст и снимка: Атанас СИВКОВ – председател на ТД „Черноморски простори” - Варна

СРЕЩА НА ТУРИСТИ ОТ ГАБРОВО И ТУТРАКАН

Наследила някогашната туристическа група „Младост” с ръководител известният бай Райко Николов, сегашната габровска организация умело съчетава дейността на Клуба на туристите ветерани при ТД „Узана” – Габрово с тази на Клуба на ветераните от войните и техните потомци. По този начин в организацията членуват и туристи и патриотично настроени наследници на участниците във войните.

Тази уникалност на нашето сдружение спомага за изяви, организирани от ТД „Узана”, като местно представителство на Сдружение „Български туристически съюз” и Областната организация на Съюза на ветераните от войните на България (СВВБ).

За една такава съвместна проява разказва настоящият ми репортаж.

Като за разузнаване, поведох малка съвместна група за участие в националната

среща на туристите ветерани в Тутракан и за Празника на кайсията в началото на юли. От тази среща, организирана от местния Клуб на туристите ветерани „Истор” , останахме с отлични впечатления, което ме амбицира да заведе в Тутракан по-голяма група за посещения както на туристическите, така и на военните обекти. За да задоволим желанията на хората и от двете подразделения на нашата организация.

За инициативата избрахме дните 26 и 27 септември, като я посветихме на Деня на независимостта на България - 22-ри и световния ден на туризма - 27-ми. Неоченима помощ ни оказа председателят на ТД „Узана” Атанас Сидеров, който осигури средства за пътуването ни с автобус.

Посетихме туристическите обекти Арт галерия и Арт център с въсещните фигури и Архитектурен комплекс „Колю Фичето” в град Бяла, а в Тутракан - Исторически музей, Етнографския музей „Дунавски риболов и лодкостроене” и Архитектурния комплекс „Рибарска махала”. Голям интерес предизвика и посещенията на Музея „Тутраканска епопея” с панорамата на военните действия за освобождаването на Южна Добруджа през 1916 г. и военното гробище в района. Там поднесохме цветя и

почетохме паметта на загиналите повече от 8 000 войници и офицери – българи (1764 души), румънци и германци.

Разбира се, че най-впечатляваща си остана срещата с любезните ни домакини от КТВ „Истор” с председател Петранка Стефанова. На празничната вечеря всеки бе посрещнат с букетче есенни минзухари, къшей от огромна добруджанска погача, поръсен с шарена сол, и с „Добре дошли”. След това имаше

наздравии с кайсиева ракия, размяна на подаръци, песни, хора и хуморески. Вечерята завърши с покана от наша страна да ни гостуват при първа възможност. Най-убедителен в това отношение бе председателят на Областния УС на потомците от СВВБ, Пеню Славов. Ние ще им отвърнем с още по-топло посрещане! По габровски!

ДТН. инж. Христо МАНДЕВ – м.с. по туризъм и планински водач

На 5 и 6 октомври т.г. ТД „Чудни скали“ - Айтос бе домакин на Втория туристически събор „Златна есен в Източен Балкан 2024“. Зада се включат в събитието, в Айтос дойдоха 125 туристи от 17 туристически дружества от Варна, Русе, Нова Загора, Стара Загора, Добрич, Дулово, Силистра, Павликени, Разград, Исперих, Шумен, Велико Търново, Габрово, Провадия, Търговище, Сливен и Айтос, както и Невяна Чурукова от Информационния център на Българския туристически съюз. Съборът е най-значимото туристическо събитие, което за втора поредна година доказва на туристическата общност, че ТД „Чудни скали“ - Айтос е сред най-дейните, активни и добре организирани дружества в България.

Гостите бяха посрещнати сърдечно и приветствани от секретаря на дружеството Бистра Костова. После се отправиха към с. Тополица, изходна точка на организирания поход до Жълти хан, чиито водач бе Тодор Иванов, член на УС на ТД „Чудни скали“. Маршрутът бе подбран така, че да запознае туристите с природните красоти на Айтоския балкан. Те бяха настанени в хижата на дружеството „Здравец“ и в хижи в м. Къркатлъка.

Тържественото откриване на събора бе сред природата в ресторант „Дивата пчела“ над с. Тополица. Гостите от БТС - София оцениха топлото посрещане и организацията на събитието. Васил Едрев, кмет на Община Айтос и председател на ТД „Чудни скали“, удостои дружеството с

„ЗЛАТНА ЕСЕН В ИЗТОЧЕН БАЛКАН“

Висока оценка за дейността на ТД „Чудни скали“

почетен плакет „За принос към развитието на туризма“. На всички дружества, участвали в събитието, бяха връчени бяха грамоти за активно участие и принос към туристическата общност.

На 6 октомври туристите имаха вълнуваща среща с бита и занаятите, експонирани в Архитектурно-етнографския комплекс „Генгер“, посетиха парк „Славеева река“ и Зоопарка в Айтос. Преходите бяха по два маршрута: първият от с.Тополица - Жълти хан - местност „Къркатлъка“; а вторият - по екопътека „Козела“ - скално светилище „Казаните“ - символът на Айтос - статуята Орелът и скалният феномен Трите братя (№ 7А в

списъка на НТД „Опознай България - 100 НТО“). Успяха да видят статуите „Козела“ и „Орела“ над Айтос, скалното светилище Казаните и останаха очаровани и пленени от красотите и възможностите за туризъм, които предлагат град Айтос и неговите околности.

„Успеха на второто издание на събора дължим на активното участие на членовете на Управителния съвет на ТД „Чудни скали“ и на всички клубове и членове на дружеството, които се включиха с желание в подготовката и организацията“, заяви неговият секретар Бистра Костова.

А основната цел и на двете досегашни издания е да бъде популяризиран

пешеходният туризъм в община Айтос сред туристите в страната. Не по-маловажни бяха новите запознанства, споделените идеи с колеги от други туристически дружества и обсъждането на планове за бъдещи съвместни инициативи. В подкрепа на това бяха и констатациите и високите оценки на представителите на Български туристически съюз.

Катя КОСТАДИНОВА

Седемнадесет туристи от ТД „Средногорец“ - гр. Чирпан осъществиха поредната проява от календарния план на дружеството за 2024 г. Това се случи в три последователни почивни дни на миналия месец, в рамките на отбелязването на годишнината от обявяването на независимостта на България. Начинанието се проведе в Мусаленския дял на Рила планина. Групата се придвижи

ПРИКЛЮЧЕНИЕ СРЕД „ВЕЛИКАТА РИЛСКА ПУСТИНЯ“

с кабинковия лифт от курорта „Боровец“ до връх Ястребец, а от там за час стигна до х. „Мусала“. След кратка почивка, с малки раници, започна изпълнението на целта за първия ден - 21 септември. А тя беше твърде амбициозна - да се премине целия венец от върхове, които ограждат величествения Мусаленски циркус. Това стана възможно благодарение и на хубавото време. Стартирахме по посока на часовниковата стрелка. Травърсът започна с изкачване на връх Дено (2790 м), който е пети по височина в Рила. Продължихме към третия, красавец Иречек (2852 м). Последва труден пасаж към втория в рилската класация - връх Малка Мусала - 2902 м. След кратка почивка, респектирани от шеметните пропасти, блещукащите под нас езера и всяващи страхопочитание скалисти върхове, продължихме съсредоточено,

с бавна стъпка, през скалистия гребен, не без основание наречен Трионите, към Рилския и балкански първенец връх Мусала - 2925 м. За част от групата преживените емоции бяха достатъчни и те се спуснаха по класическия маршрут от върха за хижа „Мусала“. Седем силно мотивирани колеги, обнадеедени от хубавото време, продължиха към Безименния връх (2792 м) и към връх Алеко (2713 м), след което също се спуснаха на х. „Мусала“. Така бяха изкачени петте най-високи рилски върхове.

Вторият ден от прехода бе от х. „Мусала“ до х. „Чакър войвода“ по богата с боровинки пътека, също изпълнен с красиви гледки към Саръгьолски езера, Ястребец, Маркуджиците, конусообразния връх Шатър и други близки и далечни

красоти. След задушевна вечер и нощувка на х. „Чакър войвода“ приключи нашата поредна среща с „Великата рилска пустиня“.

Димитър ИВАНОВ

СВЕТОВЕН ДЕН НА ХОДЕНЕТО

Тази година във Варна Световният ден на ходенето бе отбелязан в района кв. „Аспарухово“, в местността „Джанавара“ (в превод „Зверилика“). Проявата бе част от спортния календар на Българска федерация „Спорт за всички“, а Община Варна участва

в нея още от самото ѝ създаване. Варненски туристи се събраха на спирка „Джанавара“, а Пенка Драгозова - водач от ТД „Черноморски простори“, ги заведе до раннохристиянската базилика и манастир в местността Джанавара. Там Атанас

Сивков изнесе кратка информация за значимостта на този изключително ценен археологически обект.

Необичайната архитектура на базиликата се дължи на факта, че е строена от преселници от Сирия в края на V и началото на VI в. На Балканите няма друг подобен храм. Църквата е еднокорабна, с вътрешна апсида и еднodelен нартекс, а по-рано е имало и атриум с колонада. Градена е от редуващи се пояси от дялани каменни блокове и тухли със спойка от хоросан и очукани тухли.

Уникалността на църквата се дължи не само особеностите ѝ архитектурен план, но и необикновените ѝ мозайки. Стенописите, от които са открити

миниатюрни късчета в синьо, зелено, червено, черно и бяло, са заемали горната част на стените. С големи мраморни плочи са били покрити и подовите на централния кораб на базиликата, кръщелната и олтарът. Подът в останалите помещения е декориран с многоцветни мозайки с геометрични и растителни орнаменти (лозница и бръшлян).

Туристите разгледаха останките на базиликата и се поклониха на

гроба на Херман Шкорпил, който я е открил и изследвал. Въпреки прогнозите за дъждовно време слънцето напече и настроението се покачи. После се изви кръшно българско хоро, изтеглени бяха предметните награди от томболата. В събитието участваха и много млади хора, семейства, ученици и студенти. В същото време групи варненски туристи бяха в района на х. „Черноморец“ и Айтоския Балкан.

Атанас СИВКОВ

110 ГОДИНИ ОТ ПЪРВОТО ОРГАНИЗИРАНО ИЗКАЧВАНЕ НА ЮМРУКЧАЛ

Годината е 1914 - а. В края на лятото тридесетина младежи от Троян, Габрово, Севлиево и Карлово осъществяват първото организирано изкачване на връх Юмрук чал (днес връх Ботев). Всички те са членове на Юношеския туристически съюз и са обединени по места в клубове и туристически дружества. Инициатор и организатор на тази проява е Никола Габърски от Троян, който тогава е едва 16 годишен.

Две години по-рано, през 1912 г. ненавършилият 14 години Никола Габърски става учредител и основател на Туристическо дружество „Природа“, преименувано по-късно на ТД „Амбарица“. Заслужава да се отбележи, че ако изкачването на Черни връх от София отнема един ден, то за изкачването на Юмрук чал от който и да е град за отиване и връщане са нужни 2 - 3 дни. Налага се туристите да пренощуват в случайни кошари или на открито, прислонени

под някое дърво. И не е случайно, че по време на тази проява се обсъжда въпросът за построяването на първата туристическа хижа. Всички се съгласяват с предложението на Никола Габърски това да стане в района на днешната хижа „Тъжа“. Мястото наистина е подходящо - има вода, гората е наблизко, от там минава древен път (Русалийски проход), който свързва Северна с Южна България. За съжаление започналата Първа световна война осуетява това намерение.

110 години по-късно, на 25 септември тази година, по инициатива на ТД „А - 21“ - Троян 60 туристи от 23 града направиха трилъчево изкачване на връх Ботев, посветено на годишнината. Водачи бяха: на I лъч от хижа „Плевен“ - Илина Маринова от Троян, на II лъч от хижа „Рай“ - Диана Банчева от Ловеч и на III лъч от село Тъжа и хижа „Тъжа“ - Веска Маринова

от Попово. При отлично време туристите от трите лъча се срещнаха по обед на върха - поздравления, приятелски прегръдки, кратък ритуал, снимки и ... надолу. Първи и трети лъч към хижа „Рай“, втори лъч - към

хижа „Плевен“. Всичко мина при добра организация, безупречна дисциплина и отлично водачество.

Една незабравима проява.

ТД „А - 21“ - гр. Троян

ТУРИЗЪТ И СПОРТЪТ СЪБИРАТ ХОРАТА

Както обикновено, с изрядна организация и ведро настроение премина седмото издание на **отборното състезание с кауза „По стъпките на Алеко с приятел“**, организирано от ТД „Боерица“ – Владая, разбира се, подкрепено от Столична община, Българския туристически съюз, спонсори и доброволци. Не дотам благоприятните метеорологични условия в първия ден не помрачиха позитивните емоции и приповдигнатото настроение.

В състезанието по планинско бягане (късо и дълго трасе) участваха над 500 души. Верни на политиката си за надграждане и развитие, от ТД „Боерица“ организираха за първи път състезание с дисциплина „Планинско колоездене“ – **„По велопътеките с приятел“** (втори ден). То също има „късо“ и „дълго“ трасе, което е на територията на планините Витоша и Люлин.

Късото трасе е по-подходящо за семейства и по-неопитни участници и бе изцяло на територията на Витоша, по кръгов маршрут с приятни изкачвания и спускания. (20 км.: Владая – Кума Лиса – Гледката – разклона на „Витоша 100“)

За разлика от късото трасе, дългото е по-предизвикателно и е подходящо за по-напреднали МТВ любители. То е доста по-сложно от физическа и техническа гледна точка (30 км.: Владая – х. „Панчо Томов“ – Кума Лиса – Гледката – Владая).

ТД „Боерица“ подкрепя и винаги има участници в неравностойно положение, хора с увреждания, които се включват наравно с всички състезатели, с подкрепата на Фондация „Ела и ти“.

Сред официалните гости на събитието бе изпълнителният секретар на БТС Лъчезар Лазаров. „Изключително приятно ми е да съм сред вас и съм горд, че БТС подпомага и подкрепя тази благородна инициатива. Благодаря на ТД „Боерица“ за прекрасната организация, както и на всички участници, които неблагоприятното време не спря да се пуснат по трасетата. Впечатлен съм и от наименованието на състезанието – „По стъпките на Алеко с приятел“ – безспорна истина е, че

планината създава приятелства. Пожелавам успех на всички участници!” – завърши Лазаров.

Не мина и без вълнуващи приятни изненади – дългогодишният активист на ТД „Боерица“ Християн Андреев направи предложение за брак на водещата Петя Николова с падане на колена на сцената и поднасяне на венчален пръстен. Щастливата водеща и главен ръководител на състезанието „По стъпките на Алеко с приятел“ попита публиката дали е чула нейното „ДА“ и повтори отговора няколко пъти. Още едно потвърждение, че туризъм събира хората.

ПОБЕДИТЕЛИ В ОТБОРНИТЕ КЛАСИРАНИЯ

„ПО СТЬПКИТЕ НА АЛЕКО С ПРИЯТЕЛ“:
Бягане Късо трасе (11 км. по маршрут с. Владая - х. „Панчо Томов“ - с. Владая; ~ 800 м. D+) по категории: **Семейство:** отбор Котащи (01:36:39), Семейство Глуховых (01:50:05) и Приключенци (02:15:54); **Приатели:** West Park runners (01:09:05), Излъскана визия (01:19:16) и All-in (01:23:14); **Колеги:** Sofia 2024 (01:20:40), ProRunners@IBM (01:28:20) и Фантастико 2 (01:40:16); **Съседи:** Пишман бегачите (1:22:53), Ентузиаста (01:31:35) и FUN Run (01:32:25)

Бягане Дълго трасе (~ 27 км. по маршрут с. Железница - Черни връх - с.Владая; 1225м. D+) по категории: **Семейство:** Stepanovi TRI team (03:01:13); Тинтири-минтири (03:01:43) и Пиши го бегал (03:51:06); **Приатели:** Брауни (02:54:19); Sofia Trail Running Sekta (02:57:06) и Sweaty Crotch Crew (03:43:11); **Колеги:** PROStite – 1 (03:05:57), PROMET Profi Team 1 (03:17:01) и RED ROCK (03:31:03); **Съседи:** Бягай с усмивка – Младост (04:18:14), Красавиците и Звяра (04:19:03) и Полевка (04:24:21).

ПО ВЕЛОПЪТЕКИТЕ С ПРИЯТЕЛ:
Колоездене Късо трасе (20 км. Лиса – Гледката – разклона на I място - The fucking old ped (01:24:33); II място - The rock място - Байрактари (01:40:28)
Колоездене Дълго трасе (30 „Панчо Томов“ – Кума Лиса – Гле I място - Vitosha Cycling Team (01:25:41) и Лъчезар Ангелов (01 – Друго Измерение Factory Team място - BT Revolution (01:52:35).
Ebike (велосипед с ел. мотор място - Old but Gold (01:29:29); пЕдал (01:41:39) и III място - Si (01:49:03).

ДУАТЛОН (бягане и колоездене)
Дуатлон Дълго трасе: I място измерение; **II място** – Оссан S.M.I.R.K.Y.
Дуатлон Късо трасе: I място – Л – КК ВелоСамоковци.

Повече подробности за класирания намерите на: postupkitemaaleko.org.

ПЕТЯ НИКОЛОВА: НАЙ-ВАЖНИ СА ОТБОРНИЯТ ДУХ, ВЗАИМОПОМОЩТА И БЕЗОПАСНОСТТА

Петя НИКОЛОВА (30 г.) е член на УС на ТД „Боерица“ и главен ръководител на състезанията „По стъпките на Алеко с приятел“ и „По велопътеките с приятел“ отговори на въпроси на репортер на „Ехо“

Седмото поред събитие „По стъпките на Алеко с приятел“ тази година ТД „Боерица“ надгражда със състезанието по планинско колоездене „По велопътеките с приятел“. Какво би разказала за него?

За района на София това е второто състезание по планинско колоездене след „Витоша 100“, но затова пък е първото изцяло отборно състезание в този спорт. Отборите стартират заедно и ако не финишират заедно, се отчита се времето на последния финиширал. Това отново е препратка към факта, че Алеко е изкачил Черни връх с приятел – д-р Никола Тангилов. Акцент на състезанието е отборният дух, промотираме здравословна конкуренция – състезателите да си помагат и победата да не е на всяка цена.

Втората специфика на „По велопътеките с приятел“ е изграждането на трасетата. Дългото трасе (45 км.) включва

и велопътеки в Люлин – Пумба 1 и Пумба 2, изградени от колеги от дружеството по проект на Столична община и район „Овча купел“. Проектирани са от професионалисти и са изцяло адаптирани за велосипедисти и МТВ любители. По трасетата има постове на наши колеги и доброволци, които насочват и помагат на велосипедистите.

Според теб има ли нужда от осъвременяване на нормативната база на този спорт? А при споделените маршрути с пешеходци?

Определено трябва да има правила, които да регламентират този спорт. А културата и на велосипедисти, и на пешеходци трябва да се повиши. Това е и наша отговорност и ние организираме курсове и семинари. Особено предвид нарастващия интерес към планинското колоездене в последните години.

За всички колоездачи в „По велопътеките с приятел“ има позициониран сервиз, където преди състезанието се проверява състоянието на велосипедите.

Как отговарят състезателите за участие в отделните дисциплини и трасета?

Според спецификата на трасетата има определени изисквания и ограничения. Например при дългото трасе (45 км.) има възрастови ограничения за лица под 18 години. Освен това преди състезанието участниците подписват декларация за лична отговорност. Даваме инструкции да имат изправно колело, каска, каква маркировка да следват, особености по маршрута и др. Винаги казваме на състезателите, че спортният хъс не трябва да доминира над безопасността и да бъде за сметка на здравето.

СПОРТЪТ НИ РАЗТОВАРВА ОТ

С най-добро време в състезанието по **планинско бягане – дълго трасе** сред всичките четири категории се представи отбор „Брауни“ – София (категория Приатели), съставен от Станислав Чолаков (02:54:18) и Петър ИВАНОВ (02:54:19).

Петър ИВАНОВ (24 г.) – „Живее в Бистрица и Витоша е моята родна планина. Бягам като любител в планината за здраве, което ме вади от забързаното ежедневие. Бях професионален катерач, сега съм зъболекар. Участвам за първи път в това състезание. Подготвям се, като тренирам на Витоша (понякога бягам от Бистрица до Черни връх за около 1.30 часа), бягам в софийските паркове. Доволен съм от организацията на

това състезание и с удоволствие участвам в него и в бъдеще.

Станислав ЧОЛАКОВ е член на УС на ТД „Боерица“ и главен ръководител на състезанията „По стъпките на Алеко с приятел“ и „По велопътеките с приятел“ отговори на въпроси на репортер на „Ехо“

Състезанието по планинско бягане в България, където на десето място. Работата ми е доста натоварена и често си почивам, колкото и да е това. Спортът ми доставя удоволствие и макар понякога да се концентрирам се в доклада. Догодина мисля да участвам в състезанието „По стъпките на Алеко с приятел“, защото дълго време съм интересен – няма друга причина да участвам в състезанието. Следващата година участвам в състезанието по планинско колоездене на Копитата Боян Петров. Маршрутът е Княжево, върви по него и е доста по-къс, но затова пък е доста по-лесно, отколкото стръмен.

ДОБРЕ Е ДА ИМА ПОВЕЧЕ ВЕЛОТРАСЕТА

Отборен победител в дисциплина Колоездене – дълго трасе стана отборът на Колоклуб Vitosha Cycling Team в състав Емил Стойнев (01:25:41) и Лъчезар Ангелов (01:41:43). Ето какво споделиха те за читателите на в. „Ехо“:

Лъчезар АНГЕЛОВ (27 г.) – нашият клуб е любителски, участваме във всички шосейни и маунтин байк състезания в България. Настоящото

„По велопътеките с приятел“ е по познат трасета на Витоша, харесва ни и затова днес се пуснахме по тях. С удоволствие ще участваме и в бъдеще и бихме посъветвали организаторите да включат още трасета, като например „Белите брези“. Колоезденето не е лек спорт, изисква сериозен подход и саможертви, но пък има баланс с полезното и приятното – разтоварване от стреса и дава повече, отколкото взема.

Моят съвет към младите хора е да спортуват повече и да не се плашат от предизвикателства.

Емил СТОЙНЕВ (32 г.) – днешното състезание беше перфектно и като организация, и като преживяване.

ВЪРВИМ ПО СТЬПКИТЕ НА АЛЕКО

Мая МИТРЕВА – начален учител в 10-то СОУ „Алеко Константинов“ – Перник

Участваме в това състезание за първи път, но имаме намерение занапред да идваме всяка година. Тук сме 40 ученика от III-ти клас и няколко начални учители. Алеко Константинов е патрон на училището ни и е нормално да повървим по стъпките му, да усетим величието на планината и да подишаме чист въздух. Децата харесаха маршрута, дори искаха да вървят повече, но са доволни и щастливи.

Мартин ИЛИЕВ – ученик в III В клас в 10-то СОУ „Алеко Константинов“

Разходката ми хареса. С мама и татко понякога в почивните дни излизаме в планината, а догодина смятаме да дойдем заедно на „По стъпките на Алеко с приятел“. Интересно бе да изминем заедно с приятели трасето, което бе лесно и достъпно за всички.

ЖЕЛАЕМ ДА УЧАСТВАМЕ В ИНИЦИАТИВИТЕ

С четирима доброволци в тази година „По стъпките на Алеко с приятел“ разговаряме на в. „Ехо“

Александър ЗАХАРИЕВ – ученик в Националната прородо-математическа гимназия „Акад. Любомир Чакалов“

Активно участвам в доброволчески дейности, в училище съм зам. председател на комисия „Връзки с обществеността“ на Ученическия съвет. „По стъпките на Алеко с приятел“ ми харесва изключително много, защото дава възможност да науча, недостъпни в ежедневието. Доброволческата дейност на днешното състезание е изключително интересна. В нашите среди има интерес и полезни както в София, така и навсякъде в събития, които се нуждаят от доброволци. Доста хора участват и с публикации за популяризирането на подобни събития.

Андрей ПРОКОПОВА – ученичка в 11 клас в 9-а Френска езикова гимназия

Обичам спорта, но сега само ходя на плуване заради травма на коляното. Тук, но догодина вероятно ще участвам като състезател (тренирала съм спринт). Туризмът ми е любимо занимание, затова бих искала да стана член на БТС. На събитие от сайта **TimeHeroes**, като събъщих за него и на Александър и Иван – организаторите, раздаваме стартови пакети и други дейности.

Иван МИЛУШЕВ – ученик в 11 клас в Национална търговско-банкова гимназия

Разбрах за това събитие от моята приятелка Андрея, после се записахм Алекс. Живее във Владая и често с баща ми се разхождаме по пътеките на Витоша. Спортно катерене в зала, не смятам да катеря и по истински скали.

ПАНДЕВ – ученик в 9-и клас в Частна профилирана гимназия „Образователна“

Научих за днешното състезание от сайта TimeHeroes. Спортувам със кикбоксинг, продължавам със силови тренировки, но най-любими са ми преходите в планината. Пътят идвам тук и е доста вероятно догодина да участвам в състезанието.

БТС ПРОВЕДЕ КУРС ЗА ПЛАНИНСКИ ВОДАЧИ - ЛЕТЕН ПРОФИЛ

В периода от 11-20 октомври т. г. в района на хижа „Христо Смирненски“ в Рила се състояха целодневните практически занятия на курса „Планински водач - част от професия“ (летен профил), организиран от Центъра за професионално обучение към Сдружение „Български туристически съюз“.

Учебните занимания бяха фокусирани върху обучението по топография и ориентиране в планината - навигация с компас, движение по азимут и създаване на крокита (предварително подготвени схеми), както и върху въжените системи и алпийските техники за осигуряване на безопасност - голям набор от възли, изграждане и движение по хоризонтален и вертикален парапет, изграждане на установка и спускане по рапел, полиспасти, изграждане на въжен мост и алпийски тролей, упражнения по самоизвличане.

Силно застъпена в обучението бе и долекарската помощ в планината - задължителен аспект на знанията на всеки бъдещ планински водач.

Осъществени бяха преходи (включително нощни) с цел упражнения по водене и движение с група през пресечен терен в районите на върховете Белмекен и Ибър. За сплотяване на екипа и за отработване

на набор от действия при възникване на извънредна ситуация, курсистите „оцеляваха“ една нощ в изграден от тях „авариен“ бивак.

Иван ПАНКЕВ

ХИЖАРИ В СТАРА ПЛАНИНА СЕ СЪБРАХА НА ЗАСЛОН „БОТЕВ“

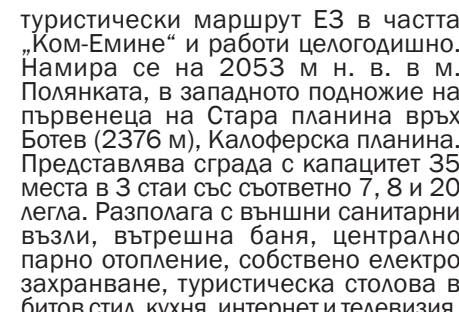

На 15 октомври т. г. се проведе годишната среща на домакините на хижи и заслони в Стара планина. Традицията датира от 2008 г. и дава възможност на хижарите да се видят, за да обменят професионален опит и да обсъдят възможностите за решаване на належащи проблеми, като снабдяването с дърва за зимата и потенциалните източници за финансиране на ремонти на покриви и други ремонтно-строителни дейности.

Тазгодишната сбирка се състоя в заслон „Ботев“. В нея участваха представители на хижите „Рай“, „Добрила“, „Козя стена“, „Балкански рози“, „Тъжа“, „Равнец“, „Момина поляна“, „Триглав“, „Партизанска песен“, „Бузлуджа - малка“ и др.

Срещата уважи и председателят на Сдружение „Български туристически съюз“ Венцислав Венев. Той лично връчи на дългогодишния стопанин на заслон „Ботев“ приза за „Най-добър заслон, стопанисван на място“, който седмица преди това (на 9 октомври) обектът спечели в кампанията „Хижа на годината 2024“ след обществено гласуване в интернет.

Заслон „Ботев“ е пункт от пешеходния

туристически маршрут Е3 в частта „Ком-Емине“ и работи целогодишно. Намира се на 2053 м н. в. в м. Полянката, в западното подножие на първенеца на Стара планина връх Ботев (2376 м), Каловерска планина. Представява сграда с капацитет 35 места в 3 стаи със съответно 7, 8 и 20 легла. Разполага с външни санитарни възли, вътрешна баня, централно парно отопление, собствено електро захранване, туристическа столова в битов стил, кухня, интернет и телевизия.

След официалната част импровизиран оркестър от два акордеона, две китари, едно дайре и две лъжици веселяха цяла нощ участниците в срещата.

Иван ПАНКЕВ

ТРИСТРАННА СРЕЩА НА ПИРАМИДА 106 ПРИ ЖЕРАВИНО

Над 150 туристи от България, Сърбия и Северна Македония за поредна година се срещнаха на пирамида 106 при село Жеравино в Чудинска планина. Мястото е тригранична точка на трите държави и най-западната точка на България. С развети национални

знамена се срещнаха приятели, завързаха се нови запознанства, направиха се стотици снимки за спомен. Около пирамидата се извиха кръшни хора. С минути мълчание туристите почетоха паметта на загиналия млад турист от Босилеград Ненад Александров. В събитието присъстваха туристи от Кюстендил, София, Радомир, Трън, Нова Загора, Гоце Делчев, Пазарджик. Операторът Евгени Попов от Пазарджик засне филм за проявата.

„Трогателно бе да видим как духът на дружеските отношения между нашите три съседски държави се излъчва от лицата и усмивките на всички присъстващи“ - сподели Силвия Михова - секретар на туристическо дружество „Осогово“ - Кюстендил.

УСПЕШНО ЗАВЪРШИХА ПЪРВИТЕ ДЕТСКИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ЛАГЕРИ

Към средата на октомври т.г. завършиха три детски образователни лагера по проект „Деца и природата на София - мисия и страст на Български туристически съюз и Столична община (Туристически образователни лагери)“. Той се изпълнява от Сдружение „Български туристически съюз“ с финансовата подкрепа на Столична община по програма „ЕВРОПА“ 2024 г., в партньорство с районите „Витоша“, „Овча купел“ и „Надежда“ на Столична община. Проектът ще приключи на 1 ноември 2024 г. В бъдеще предстои неговото развитие и за други райони на София.

Проектът е част от цялостна дългосрочна програма на БТС „Туристически образователни лагери за деца от 7 до 18 години“ за повишаване на културата и базови умения на децата за туризма сред природата, чрез засилване на младежкия клон на БТС - Юношески туристически съюз (ЮТС).

Ученици от столичните 15-о СУ, 102-ро СУ, 86-о ОУ, 16-о ОУ и 153-то Спортно училище „Неофит Рилски“ завършиха Общо въвеждащ модул (петдневна програма). По време на откриването на традиционния ученически поход от хижа „Алеко“ до Черни връх на 11 октомври 2024 г. участниците в третия лагер полчиха членство в ЮТС, удостоверение за степен на израстване в ЮТС (завършен курс), съответна значка „Еделвайс“ за завършена степен на познания и книжка за печати в НД „Опознай България 100 НТО“.

Лагерите бяха изцяло безплатни и се провеждаха на хижа „Планинец“ на Витоша и на хижа „Бонсови поляни“ в

Люлин планина. В Общо въвеждащия модул младите хора придобиха начални познания за планинския туризъм - видове екипировка и нейното използване, какво да носим в раницата и как трябва да я подредим, видове маркировки, начини на придвижване и опасности в планината, биваци и бивакуване в летни условия, основни познания по ориентиране, катерене, запознаване с географските обекти и биоразнообразието в района, защитени видове и опазване на флората и фауната, спортни игри, оказване на домедицинска помощ, опазване на природната среда и др.

Освен туристически знания децата имаха възможност да развият самостоятелност, независимост, инициативност, предприемчивост, находчивост, другарство, да създадат нови приятелства, да изпитат любов към родината и природата.

При всяко следващо посещение на лагер младите хора ще имат възможност да израстват йерархично в структурата на ЮТС и да получават значки „Еделвайс“ за различни степени за придобити нови знания и умения. Освен това те ще имат по-старшински отговорности и ще се включват в дейности в помощ на преподавателите, с възможност накрая да станат инструктори към ЮТС.

НАГРАДИХА ПОБЕДИТЕЛИТЕ В КАМПАНИЯТА „ХИЖА НА ГОДИНАТА“

►► от 1 стр.

Ето и отличените обекти в различните категории:

Категория „Най-добра хижа без автомобилен/лифт достъп“ - **хижа „Ехо“**

Категория „Най-добра хижа, обслужвана с високопроходим автомобил или лифт“ - **хижа „Мазалат“**

Категория „Най-добра хижа, обслужвана с автомобилен достъп“ - **хижа „Бузлуджа“ (стара)**

Категория „Най-добър заслон, стопанисван на място“ - **заслон „Ботев“**

Категория „Най-добър заслон, нестопанисван на място“ - **заслон „Кончето“**

Категория „Хижа с най-добра кухня“ - **хижа „Камен дел“ и хижа „Момчил юнак“**

Категория „Хижа с най-устойчиви еко практики“ - **хижа „Ехо“**

Категория „Хижа/заслон с най-успешен рестарт“ - **хижа „Пробойница“**

Категория „Най-чиста хижа“ - **хижа „Партизанска песен“**

В седемте програми за подкрепа за хижите и заслоните победители с най-много точки са:

„Хижа за пример“ - грант за технологични въведения със **SiteGround - хижа „Македония“**

Грант за облагораждане на района и пътеките около хижа/заслон от **БТС - хижа „Грънчар“**

Грант за строителна помощ с материали и специализиран труд с **GP Group - хижа „Белмекен“**

Иновативен грант „Без емисии в планината“ - зарядна станция за е-автомобили с **Photomate - хижа „Христо Смирненски“**

„Аварийна соларна система за заслони с „Пиринско“ - заслон „Страшното езеро“

Цялостно обновяване на легловата база с подкрепата на **Матраци ТЕД - хижа „Тъжа“**

В програмата „Аптечки за първа помощ около хижи и заслони с **Credissimo**“ оборудвани аптечки получиха:

Хижа „Преспа“, заслон „Тевно езеро“, хижа „Изгрев“, заслон „Ботев“, хижа „Чумерна“, хижа „Рибни езера“, заслон „Кобилено бранище“, заслон „Страшното езеро“, туристическа спалня „Ботев връх“, хижа „Славянка“, хижа „Извора“, хижа „Грънчар“, хижа „Мургаш“, заслон „Ледено езеро“, хижа „Грамадлива“, хижа „Вихрен“, хижа „Македония“, хижа „Маловица“, заслон „Черни връх“, хижа „Безбог“ и хижа „Васил Левски“.

Изпълнението на програмите за подкрепа в тазгодишното издание на кампанията „Хижа на годината“ ще приключи до края на ноември. В изпълнението на работата по подобренията ще участват над 100 доброволци, отзовавали се по покана на организаторите на кампанията.

Преди 100 години

НАЙ-ГОЛЯМАТА ЗАГАДКА НА СВЕТОВНИЯ АЛПИНИЗЪМ

Мелъри-Ървин (8 юни 1924 г.) или Хилари-Тензинг (29 май 1953 г.)?

През 1921 година англичаните откриват битката за изкачването на първенеца на планетата Еверест (8848 м). Тяхната експедиция няма за цел изкачването на върха, а има само разузнавателна цел. Втората експедиция през следващата 1922 г. постига значителни успехи. На 21 май Джордж Мелъри (36 г.), Томас Съмървил (32 г.) и Едуард Нортън (38 г.) без кислород достигат до 8235 м. Пет дни по-късно Джордж Финч (34 г.) и Джордж Брюс (35 г.) с кислород достигат 8326 м. Това дава основание в Лондон да започне подготовка на нова експедиция, която да отстрани основните грешки през 1922 г. - ниският щурмов лагер - 7700 м н. в. и малкото финансови средства.

Затова следващата 1923 г. е пропусната, а основната задача е подсибяване на възможно повече средства. За целта Комитетът „Еверест“ предприема масови лекции за популяризиране на успехите от 1922 г. И тъй като те са дело предимно на Мелъри и Финч, двамата са определени за основни лектори. В Англия салоните са препълнени и интересът е огромен, но приходите са под очакваното. Това налага Мелъри да бъде командирован за три месеца в САЩ. И тук залите са пълни, аплодисментите бурни, а въпросите многобройни. Впечатление прави на Мелъри, че една млада, симпатична и изискано облечена дама на срещите седи на втория ред и винаги му задава един и същ въпрос: **„Г-н Мелъри, можете ли да кажете колко струва една такава експедиция?“**. Отговорът всеки път е неопределен: **„Нещата са много сложни и това налага експедицията да разполага с повече средства“**.

В края на американската визита и на последната лекция въпросната дама отново задава традиционния въпрос. Тогава Мелъри пита американския си придружител: „Коя е тази дама?“ - **„Това е Мисис Естел Харингтън, вдовицата на милиардера, който ѝ остави толкова много пари, че и тя не знае колко са...“** - отговаря придружителят.

Естел продължава атаката, но този път с покана да я посети в имението ѝ. Мелъри приема. В разкошния ѝ дом са само двамата. Мелъри е притеснителен, а Естел задава поредния въпрос: **„Г-н Мелъри, Кралското географско дружество ще гарантира ли, че точно вие отново ще сте ръководител на групата на алпинистите в бъдещата експедиция?“** Без да дочака отговор, Естел става, поставя чек на масата пред Мелъри и като излиза от хола, добавя: **„Отивам да се преоблека по-подходящо...“**.

Останал сам, Мелъри хвърля поглед към останената бележка и чете: **„В полза на Кралското географско дружество \$10 000“** - една огромна за онова време сума. Без да се замисля,

Намерения чорап на Ървин

Мелъри скъсва чека и си тръгва, но вратата е заключена отвън. Изходът е скок от прозореца... Преминаване през красивия парк на резиденцията и си казва: **„Жалко, че Кралското географско дружество не бе изпратило Джордж Финч в Америка. Тогава, без съмнение финансовият проблем на експедицията щеше да бъде решен...“** Пред хотела не го чака луксозната лимузина, хотелската му стая не е платена. Мелъри заплаща необходимата сума, взема куфарите си и пеша се отправя към летището, а от там с първия самолет за Лондон. Пътят му води от джоба си единствения плик, получен от неговия придружител. Отваря и чете: **„В полза на Кралското географско дружество, \$48“**.

Все пак пари за експедицията се намират. Познатият вече състав от 1922 г. е почти същият. Отсъства обаче името Джордж Финч - най-добрият катерач, който превъзхожда дори Мелъри...

За ръководител на алпийската част отново е избран Мелъри, който не остава равнодушен за отсъствието на приятеля си Джордж Финч. На въпроса кой ще го замести получава бърз отговор от Комитета: **„Едно младо момче. Голям спортист. Физически силен и амбициозен. Казва се Андрю „Сенди“ Къминг Ървин“**. При продължителното плаване с кораб към Азия Мелъри и Ървин се сприятеляват. По време на аклиматизацията и изграждането на междинните лагери Ървин се представя много добре - нещо, което дава основание Мелъри да го постави в числото на евентуалните алпинисти за финалния штурм. Така и става.

Рано сутринта на 2 юни 1924 г. Джордж Мелъри получава телеграма от сестра си Мери от Коломбо: **„Имате една седмица, максимум десет дни хубаво време преди сезона на мусоните. Успех!“**.

Мелъри сгъва листчето, усмихва се и поглежда към Нортън: „Питам те за последен път. Ако ти предложи да бъдеш мой партньор за изкачването, би ли се съгласил да използваш кислород? - Не - твърдо отговаря Нортън.“

Мелъри и Ървин в базовия лагер

Джими Чин от National Geographic

„Тогава ще водиш първата атака, без кислород, със Съмървил“.

Мелъри дълго премислял твърдото решение на Нортън и Съмървил относно ползването на кислород. Те били неотстъпчиви, докато той бе повярвал на Финч и бе решил - атаката ще прави с кислород. Мелъри знае, че **историята винаги ще помни първите, но въпреки това дава шанс на своите приятели и за честта на Короната**.

Мелъри събрал целия състав и съобщил своето решение: „Избрах две групи за атака на върха. Първата се състои от Нортън и Съмървил. Те ще тръгнат след час без кислород. Ние ще ги изпратим, ще стискаме палци и ще очакваме триумфалното им завръщане“.

„А ако не успеят - пита Ървин? „Тогава двамата с теб ще направим опит с кислород““.

А ако успеем? - отново пита Ървин.

Тогава аз и Оудел ще направим опит да изкачим без кислород. Оудел ще ме чака на 6-ти лагер (7500 м).

Кратко, точно и ясно. Това е решението на Мелъри, единодушно одобрено от всички. На 4 юни 1924 г. Съмървил достига без кислород до 8540 м., а Нортън малко по-високо - 8572 м. И двамата поемат по обратния път. На 8 юни Джордж Мелъри и Андрю Ървин (с кислород) са видяни от Оудел по обяд (12.55 ч.) в границите на 8700 м. След това пада мъгла, която закрива и двамата завинаги!... Дали те са достигнали желаната височина от 8848 м, не се знае... Какво е станало в следващите часове - това вълнува специалисти, алпинисти и всички любители на алпинизма вече 100 години. Навярно ще бъде така, докато не се намерят джобната камера в раницата на Ървин и снимката на Рут. А това е важно, защото на 7 юни вечерта, в палатката си на 8320 м н. в. Мелъри пише до обичната си съпруга Рут последното си ежедневно писмо, в което описва изминалия ден.

„Скъпа моя, Намирам се в малка палатка на 8320 метра над морското равнище и искам да ти кажа още толкова много неща, но ръката ми започва да трепери, а и трептящото пламъче на свещта напомня, че утре ме чака важна задача. Смятам да поставя снимката ти на най-високата точка на света“... Това е последният официален документ за хода на Третата британска експедиция. В следващите години се реализират

още пет британски експедиции, три самотни - на англичанин, датчанин и канадец, две швейцарски, две въздушни и една американско-английска или общо 16 безуспешни опита.

На 29 май 1953 г. в 11.30 часа новозеландският пчелар Едмънд Хилари и шерпът Норкей Тензинг стъпват на заветните 8848 метра - там, откъдето нагоре е само небето. Еуфорията е голяма. Завършена е битка, която продължава 32 години. За коронацията си кралицата на Великобритания Елизабет II получава най-големия подарък, защото експедицията е в чест на това кралско събитие.

Но след едва отшумелите заслужени овации и чествания, няколко от най-известните историци на световния алпинизъм се връщат 29 години назад, за да възкресят позабравената дата 8 юни 1924 г. Най-последователен в предположението за успех още на 8 юни 1924 г. е американецът от немски произход Томас Холцъл. Още като студент той се интересува и прочита всичко написано по въпроса. Внимателно разглежда всички снимки и разговаря с всички останали живи участници. Организира специална експедиция с цел намиране на телата на двамата алпинисти или части от екипировката и съоръженията им. Както в тази, така и в последвали експедиции са намерени различни предмети, които нямат стойността да докажат ясно и категорично изкачен ли е върхът още на 8 юни 1924 г.

Загадката остава и тя ще вълнува алпийската обществено дотогава, докато не бъде намерена джобната камера на Ървин. Точно за тази камера на „Кодак“ Дейвид Брейшърс (САЩ) изкачи четири пъти Еверест. „Ако имаме щастието да го намерим, аз трябваше на самото място да проявя филма, защото ниско долу рискувахме завинаги да изчезне и последната надежда“ - заяви Брейшърс в интервю, което направих с него през 1985 г. в подножието на връх Ленин (Авицена).

Когато на 1 май 1999 г. специална американска експедиция намира тялото на Джордж Мелъри, до трупа му се води важен разговор. „Боже мой! Това не е Ървин, а Мелъри. Пъхам ръка във вътрешния джоб на мъртвеца и сръчно изваждам кесията, изплетена така прилежно от Рут. Разтварям я внимателно със страх да не се разпадне. Ако се откриеше

каквото търсим, мистерията най-сетне щеше да намери своето решение. Кутия, кибрит, ножичка за нокти, затъпен молив, плик, върху който е отбелязван броят на работещите кислородни бутилки, чифт планински очила, ръчен часовник „Ролекс“ без стрелки и писмо от съпругата на Мелъри, писано на 14 април 1924 година. Но онова, което очаквахме да намерим, го нямаше. **Няма я снимката на Рут?“. Та нали при успех тя трябваше да бъде поставена на най-високия връх на планетата, казва Конрад - немският участник в експедицията от 1999 г. А аз като автор на тази статия си позволявам да се замисля - все пак, къде е снимката на Рут?**

Минава доста време и ето че точно след 100 години, през септември 2024 г. части от тялото на Андрю „Сенди“ Ървин са открити. Намерена е обувката с част от крака, обвит в чорапа на Ървин. Видно от снимката, която прилагам, става ясно, че тези вещи са именно неговия, тъй като на въпросния чорап е изписано **A.C. IRVINE**.

Джими Чин, приседнал до много важното откритие, е ръководител на малък екип на National Geographic, в който има още двама алпинисти - Ерик Рьошке и Марк Фишър. Мястото, където са открити обувката и чорапът е на централния ледник „Ронбук“ под Северната стена на Еверест, недалеч от мястото, където през 1999 г. бе открито тялото на Мелъри.

Първото нещо, което прави Джими Чин, режисьор и фотограф на екипа, е да се обади на 64-годишната родственицата на Андрю „Сенди“ Ървин Джули Семърс, която през 2001 г. издава в книга биографията на Ървин. След известяването на отдавна чаканата новина останалите членове на фамилията доброволно предоставили свои ДНК проби, за да се потвърди самоличността на находката.

Обувката и част от крака, обвит в чорапа, са свалени в Китай и поставени в хладилна камера. Това е станало със съдействието на Китайско-тибетската алпийска асоциация (СТМА), която наблюдава и охранява Северната страна на Еверест. Джими Чин към настоящия момент не се съгласява да посочи точното място, за да не даде коз в ръцете на **„Ловците на трофеи“**. Самият той счита, че в най-скоро време може да се очакват нови открития, в това число и на джобната камера - последният истински артефакт за случилото се на 8 юни 1924 г.

А ако някога това се докаже, звездата на Мелъри и Ървин ще изгрее на небосклона с още по-ярка светлина. Но колкото и да е ярка, тя никога няма да засенчи тази на Едмънд Хилари и Норкей Тензинг, защото двете звезди просто ще се слеят в едно и ще заблестят с още по-ярка светлина. Защото става въпрос за не кой да е връх, а за Еверест - първия връх на Земята и за неговото първо изкачване.

доц. Сандю БЕШЕВ

Рут Мелъри

ГРАДИЩЕ - СВЕТИЛИЩЕ В ЮГОЗАПАДНИТЕ РОДОПИ

През 2000 година природолюбителят - пътешественик проф. Тодор Бояджиев минава през Западните Родопи и по пътя Гоце Делчев - Доспат, в землището на с. Долно Дряново, Община Гърмен, случайно се натъква на забележителен и загадъчен скален комплекс. Местността се нарича Градище. И макар да е специалист по математика, той е изключително впечатлен от видяното и в следващите години активно съдейства за проучване и популяризиране на това рядко природно чудо. Особено го поразява гигантско триметрово каменно лице с поглед на запад, изсечено в скалите. В лабиринта на хаотично разположените скали, в радиус от няколкостотин метра, той открива още две човешки глави, множество долмени, кръгли дупки в скалите с неясно предназначение и изкуствени изсичания в скалите. Както и много парчета керамика, едно разчупено (вероятно от иманяри) уникално керамично гърне, датирано по-късно от археолозите на 7000 години.

Наистина, всеки човек с въображение и наблюдателност открива в камъните различни изображения - риби, куче,

змейски глави, костенурки, патици и си задава въпроса дали те са дело на природните сили, или пък са оформени от човека.

През 2008 г. тук са проведени първите археологически проучвания. Потвърждава се, че скалите не са дялани от човешка ръка, с изключение на няколко ритуални площадки за жертвоприношения, както и на трон със стъпала около него.

Археолозите определят мястото като халколитно селище от пето хилядолетие пр. Христа. По-късно е било тракийско светилище - едно от най-старите в Югоизточна Европа. Ръководителката на разкопките проф. Анелия Божкова изрази мнение, че това скално светилище е по-старо от прочутия Перперикон, като се аргументира с находките, както и че е било обитавано от траки, най-вероятно беси.

Сега това светилище е със статут на недвижима културна ценност с национално значение, което заема площ от около 500 дка.

Археолозите откриха човешки следи и от Бронзовата епоха (трето хилядолетие пр. Христа), а и от по-късното време на Римската епоха. Доказателство за светилището е откриването

на глинено огнище с геометрични и растителни орнаменти, в което се извършвали различни обредни ритуали и жертвоприношения.

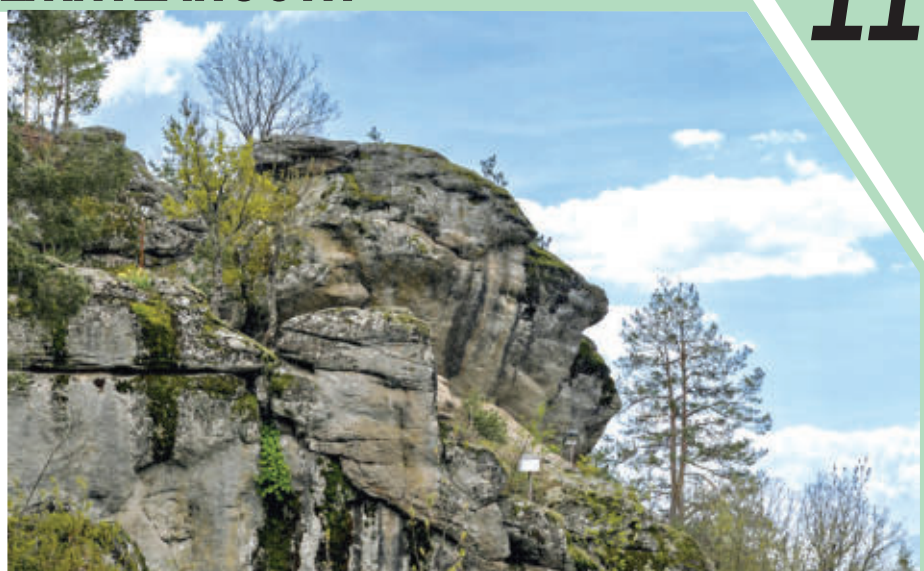
Всred грамадните скали са открити основи на зидове. Предполага се, че те са очертавали най-светите места на това място, както има сакрални места днес по черквите и джамиите, в които не се допуска всеки.

В цепнатините на някои скали са открити останки от предмети, оставени от древните племена като дарове за боговете. Известно е, че траките наистина са боготворили скалите.

Изглежда откритието и големия интерес на проф. Бояджиев към светилището край с. Долно Дряново са били изключително важни за него. Затова приживе той пожела след неговата смърт прахът му да бъде разпръснат из скалите на светилището. Така и станало след смъртта му през декември 2009 година.

С цел превръщането на светилището Градище в атрактивна туристическа дестинация бе осъществен трансграничен проект в партньорство с Община Тасос в Северна Гърция. Направена бе екопътека, която минава покрай забележителностите, беседките, но през места, където не се засягат ценни исторически находки. Екопътеката завършва при стария Римски мост в подножието на скалния комплекс, който бе ремонтиран.

Изпълнението на проекта има значителен социален ефект - привличане на повече туристи, развитие и разнообразяване на поминъка на населението от с. Долно Дряново - къщи за гости, развитие на търговия и услуги,

откриване на нови работни места и др.

Още в началото на обекта Градище вниманието се задържа на така наречената „мушилка“. Това са две огромни вертикални скали и един хоризонтален грамаден каменен блок върху тях (само той тежи около 6 тона), които обграждат място за промушване. Наблюдатели споделят, пък си и личи, че тук има намеса на човешка ръка. Защото надвисоко няма скални масиви, от които да се отронят тези, сякаш подредени, внушителни скални грамади. Счита се, че вероятно тази „мушилка“ е била вход към храма, т.е. към светилището, като се е вярвало, че грешниците не

биха могли да се проврат през нея.

Според поверие тук се промушват бездетни жени с надежда да заченат, за което подсказват оставените тук монети. Някои посетители на скалното светилище твърдят, че тук се зареждат с положителна енергия - дали е така е трудно да се каже.

Скалното светилище Градище се намира до самия асфалтов път от град Гоце Делчев за Сатовча, на около 2-3 км след с. Долно Дряново. Сега този феноменален скален комплекс се нарича „Ландшафтен исторически парк Градище“.

Атанас ПАНЧЕЛИЕВ

TERRA BESSICA - РАКИТОВО 2024

От 20 до 23 септември в Родопите, край град Ракитово, се проведе поредната за района пещерна експедиция под надслов „TERRA-BESSICA“. Както всички останали тазгодишни прояви на Българското пещерно дружество и въпросната бе посветена на 95-та годишнина на организираното пещерно делов България. Традиционно, място на събитието бе хижата на Държавното горско стопанство „Ракитово“ в местността Качаков. Сградата и накачалите около нея пестроцветни палатки събраха 42-ма пещерници от различни клубове, като по-голямата част от тях бяха от София, но и от Враца, Пловдив и Церово. Участие взеха и нашите приятели и членове на ракитовското пещерно дружество от спелео клуб „Авен“ - Полша.

За трите работни дни, сплотени и надъхани, пещерниците дадоха всичко от себе си за успешното протичане на експедицията. Ударението падна върху изкопните работи с цел отварянето на входове на пещери или продължаване на галерии на вече известните пещери Лепеница, Паничката и Заревата пещера. Започна се с Лепеница, където в продължение на няколко часа поработиха Асен Сотиров от Пещерен клуб „Пълдин“ - Пловдив и Димитър Георгиев от „Академик“ - София. Там обаче, въпреки сериозната перспектива пещерата да бъде продължена, теснината в края и не бе преодоляна. Междувременно група от

най-младите надежди на ракитовското пещерно дружество, водени от Иван Кафеджиев, проникна в пещерата Ледника за да пуснат оцветител (уранин) в подземния поток с цел да се установи дали той се влива в реката, която изтича от Лепеница или с други думи има ли хидравлична връзка между двете пещери. Паралелно със случващото се в посочените две пещери, „бойни“ групи оперираха с лопати, копачки и кофи в Паничката и Заревата. Ръководената от Ваньо Гьорев и Николай Проданов офанзива в тях продължи и следващия ден. Постигнат бе забележим напредък, но работата трябва да продължи.

Няколко седмици преди експедицията, в района около река Бежаница, ракитовчани се бяха натъкнали на неголям отвор сред скалите, от който излиза силно въздушно течение - явен белег за това, че в дълбочина има кухня. Натам се насочи група от опитни в разгадаването на подобни тайни пещерници с главни действащи лица Йонко Ангелов, Иво Чичев, Стойчо Зарев и помагачи. Падна голямо разчистване на камъни, но въпреки усилията, мисията се оказа твърде опасна и по-скоро невъзможна.

Ръководството реши, че би било по-лесно да се навлезе в хипотетична пещера, ако се покопае в дупката, където река Чукура потъва под земята - казано по пещерняшки „губилището“. Събра се дружина, начело със Стойчо и Алексей. Много

материал бе изваден от същинското губилище, но ентузиастите се натъкнаха на теснина, която нямаше как да бъде преодоляна. За сметка на това, само 3-4 метра встрани се натъкнахме на по-сгодно място и закипя самоотворжен труд. Купчината пръст и камъни ставаше все по-голяма и „замира“ на пещера. Пробит бе отвор и Тим Браухе смело се промуши през него за да съобщи, че кухнята задънва наляво и надясно и единственият възможен път е надолу - нещо, което изискваше други подходи и твърде много труд.

В този ден имаше и разузнавателна група в пещерата Ледника. Групата на вече познатите ни Асен и Димитър, подсилена от Таня Стоилова, бе решила да се „поразшета“ в най-далечните части на пещерата. В крайна сметка, те успяха да открият и да картират нови непознати пещерни галерии. С това дължината на пещерата нарасна със 150 метра, тоест тя вече е 1 437 м.

В деня на разотиването ни малка спретната дружина се потруди да открие входа на Сухата пещера - легенда. Тя е била проучвана от членовете на ракитовското пещерно дружество още през 30-те години, но в последствие, при строежа на Баташкия водносилов път, входът и е бил засипан. Досегашните опити да се локализира местоположението

на входа са безуспешни. Направеното наскоро сканиране с георадар в района на предполагаемото местоположение даде умерен оптимизъм. Под ръководството на Стойчо групата поработи, но със сигурност разчистването там трябва да продължи. Дано бъдещите усилия да дадат резултат!

Така в труд и усилия, но и с веселие, скрепени с нашето приятелство преминаха четирите дни на експедицията. Тя беше ползотворна и успешна и заради отличната организация на членовете на Българското пещерно дружество в Ракитово. Благодарим на тях, както и на неотслабващото съдействие на ДГС - Ракитово.

Алексей ЖАЛОВ

МАРШРУТИ В ИСКЪРСКИЯ ПРОЛОМ

Искърският пролом (Искърското дефиле) е разположен между Курило (квартал на гр. Нови Искър) и Лютиброд по протежение на 68 км. След напускане на Софийското поле, като с огромен воден трион реката е прорязала Старопланинската верига и е изваяла най-дългия и най-красив планински пролом в България. Искърското дефиле е отворената врата към западните старопланински дялове, които река Искър разделя. Върху левия ѝ бряг са разположени планините Мала, Понор, Козница и Врачанска, а върху десния - Софийска, Голема и Ржана планина.

Туристически маршрут: жп спирка „Пролет“ – м. Старо зло – Осеновлагски манастир „Св. Богородица“ – останките от крепост над манастира - с. Осеновлаг - вр. Козница (5:00-5:30 ч.)

На жп спирка „Пролет“ спират само пътническите влакове. Асфалтовият път след моста над реката минава покрай красивата долина на р. Габровница до манастира „Седемте престола“ (9 км.) и с. Осеновлаг (15 км.). В началото на долината (Гръцката лъка) започват къщите на **махала Габровница**. За около 40 минути пеш се стига до местността **Вражалска воденица**, където някога са се намирали прочутите Габровнишки тепавици. Не след дълго се стига до водослива на Вълков дол с р. Габровница.

През моста над реката наблизо се намира минералният извор **Банята** (с температура на водата 28° С, която лекува очни болести). Още тидесетина минути ход отвеждат до местността **Старо зло** - най-живописната част на долината. Тук тя се стеснява, а високите скалисти брегове държат реката като в капан. В страховития пролом водите на Габровница бучат и скачат подобно на кипящ котел. След ждрелото долината постепенно се разширява до мястото на вливането на реките Габровница и Вража вода. На широката манастирска ливада се белеят чертозите на старинния

Осеновлагски манастир „Седемте престола“ („Рождество Богородично“)

Неговата история е свързана с нелеката орис на българския народ. Първите писмени данни за манастира са от Голямо-Беловската хроника, свързана с помохамеданчването на

чепинските българи през XVII в., от която са запазени няколко преписа. Ето част от най-ранните сведения за Осеновлагския манастир:

Запис заради манастира Спасова църква над с. Големо Белово. В лето 1040 съзиданъ билъ отъ некого Георгия братъ на Демяна князя. Онъ не се женилъ ами се калугерилъ на манастиръ Седем престолю, що се намира край Искър. Онъ съзидаль до 20 църкви и манастири много. Име му било калугерско Гавраилъ на гора Лефка, що е сега Спасова църква, на име „Възнесение Христово“.

Както се разбира от този цитат, манастирът е основан през 1040 г., след неуспеха на голямото народно въстание против ромеите, ръководено от Петър Делян, син на цар Гаврил Радомир и внук на цар Самуил. На това скрито от хорски очи място, сред тишината на вековните гори и в близост до старинната римска крепост, братът на Петър Делян - Георги се замонашил и станал първият манастирски игумен под името Гавраил. Тези факти придават истинност и на легендата, според която в манастира през 1185 г. седем боляри начело с братята Асен и Петър подготвили народоосвободителното въстание, довело до възстановяването на Българското царство. В тяхна чест черквата била разширена на седем параклиса (престола), събрани под един купол, а манастирът бил преименуван на „Седемте престола“.

Архитектурният план на манастирската черква е уникален за Европа. Представлява голяма триабсидна кръстовидна куполна сграда. От птичи поглед централното помещение на черквата има формата на кръст, ограден със стени, разпределени на мистичните седем престола (олтари). Всеки от тях има по една абсида, издълбана в стената. Централният черковен олтар, разположен на изток, излиза извън общия обем на църквата. Изграден първоначално като отшелническа обител, по-късно манастирът имал хиляди поклонници и почитатели, включително и от най-висок ранг. Това предполага, че е получил царствени грамоти, дарове и благини.

Знае се със сигурност, че преди идването на турците манастирските имоти и владения са били значителни. По-късно фанатизираната шайка башибозуци проникнала в дефилето на р. Габровница, съблазнена от легендите за съкровищата на манастира.

Старият игумен, останал сам да защитава светата обител, тревожно забил манастирското клепало. Така и бил посечен от турците, докато биел клепалото. Манастирът бил подложен на нечуван грабеж, а накрая опожарен. Векове по-късно легендата за манастирския игумен вдъхновила народния поет Иван Вазов за впечатляващата му балада „Клепалото бие“.

Неколкократно възстановяван и наново опустошаван от поробителите, манастирът следвал своята нелека съдба. Зад неговите зидове са намирали убежище много наши революционери, патриоти, войводи и духовни водачи. Достатъчно е да споменем имената на Софроний Врачански, Вълчан войвода, поп Съботин, легендарния поп Мартин войвода, Апостола на Свободата Васил Левски и др.

На десетина минути източно, над манастира, се намират останките на Калето - древна римска крепост, охранявала пътя от София за Враца и от Ботевградското поле за Дунав. Дотам води изпрозвена от дъждовете камениста пътека. Запазени са части от източния зид на крепостта, дебели 1 метър. Според легендата български майстори изковали от голямата крепостна порта двойната желязна врата и клепалото на манастира. От руините към билото на Ржана и връх Козница тръгва тясна пътека в североизточна посока, която скоро се губи. За изкачване на върха е подходяща традиционната пътека през с. Осеновлаг, което отстои 6 км (1,15 ч.).

Село Осеновлаг е разположено в закръгната падина край коритото на р. Габровница. Някои от махалите са разхвърляни по била и рътлини далеч от центъра му. За селото разказва стара легенда. Според нея изкусен местен оръжежник изковал оръжието на победата - точен железен лък за търновските боляри, братята Асен и Петър, при идването им в манастира „Седемте престола“. Селището било скрито край голямата лъка, обрасла с вековни ясени (осенови) дървета, откъдето дошло и името му. Осеновлаг е родно място на легендарния Вълчан войвода, действал по тези места през 40-те и 50-те години на XIX в.

От североизточния край на селото към връх Козница води черен коларски път. По време на изкачването (1,30 ч) куполът на върха постоянно е пред очите и опасност от дезориентиране няма. От мекото платовидно било на Козница се разкрива невероятна панорама.

Туристически маршрут: гара Черепиш - манастир „Успение Богородично“ (Черепишки манастир) - Шишманова пещера - Шишманово кале - с. Лютиброд (2 часа)

Черепишкият карстов район, който се намира в най-северната част на Искърския пролом, между селата Зверино и Лютиброд, продължава в Ржана планина. За произхода на името Черепиш съществуват няколко предположения. Според едни то идва от многобройните череповидни кухни в снежнобелите скали. Други го свързват с преданието за купищата черепи, останали след последната битка на цар Иван Шишман с османските завоеватели. Трети предполагат, че произлиза от видоизменената дума „черепис“, както се е наричала царската канцелария на последния български владетел. Говори се, че по тези места са закопани царските архиви и съкровища. Тази хипотеза подхранва множеството легенди и разпалените иманярски страсти вече повече от шест века. И днес се носят преданията за цар Иван Шишман, за неговото съкровище и царските атрибути, скрити на различни места - край крепостта, в някоя от многобройните пещери или сред руините на старинния Коритенград.

Маршрутът започва от жп гара Черепиш, където спират само пътническите влакове от София и Своге. До гарата може да се стигне и с автомобил по шосето София-Мездра. По шосето от гарата за около 15 минути пеш се стига до старинния

Черепишки манастир „Успение Богородично“

Възникнал вероятно през XIII-XIV век, манастирът е свързан със средновековния Коритенград. Най-старите писмени данни за него се съхраняват в Църковно-историческия музей в София, където в църковен типик от около 1396 г. е записано, че манастирът е разрушен от турците след кръвопролитна битка и не след дълго възстановен. Друг документ за съдбата на манастира откриваме в „История славяноболгарская“, съставена през 1762 г. В нея Паисий Хилендарски пише, че Черепишката света обител е обновена и изписана от ръката на Пимен Зографски, починал тук през 1610 г. и който съградил около 300 черкви и 15 манастира в Софийско.

През XVI в. в манастира е изработено прочутото Черепишко четвроевангелие, чийто позлатен обков е дело на чипровските майстори златари Никола и Пала през 1612 г. На два пъти, преследван от турците, тук е намирал убежище Софроний Врачански. Игуменът на манастира Епифаний Младенов заклел членовете на Лютибродския революционен комитет през 60-те години на XIX в. Той построил в скалите над манастира и двуетажна костница

с параклис. През първата половина на XIX в. в манастира е построена „Рашидовата къща“, по-късно „Методиевото здание“ и „Даниловото здание“. Възрожденските стенописи в централния олтар са дело на Ионко поп Витанов от Трявна, а западната част на олтара е изографисана от майстор Васил Илиев от Дебърския край.

„Успение Богородично“ е посетен от Иван Вазов през 1889 и 1907 г. В светата обител е оформен кът на народния поет Иван Вазов (1850 – 1921 г.), който на това място се е вдъхновявал за много от своите творби, сред които „Дядо Йоцо гледа“ и „Една българка“. През 1897 той е посетен от Алеко Константинов по време на похода му из тези места, след който се ражда популярния пътепис „Българска Швейцария“.

От манастирът може да се организират обзорни туристически излети.

От Черепишкия манастир маршрутът продължава, след като се излезе на шосето към Мездра. След втория тунел над пътя, до нивото на р. Искър, се открива широкият вход на **пещера Камината**. Малко по-нагоре, по склона над реката, се вижда и входът на **Сухата пещера**.

До **Шишмановата пещера**, кацнала на скалния рид Шишманица, се стига отново след връщане към шосето за Мездра. Заобикаля се най-големият меандър на р. Искър и почти в неговия край пътят отново влиза в тунел. Входът на пещерата се намира над шосето. При прокарването на пътя, пещерата е разположена от него и е леснодостъпна. Осветената ѝ част е откъм северозападния край на тунела. Висока галерия с ясно очертана пукнатина в тавана води към отвесната стена на скалния венец, където се намира големият пещерен вход. Метри преди него отляво тръгва стръмно разклонение, завършващо с втори пещерен вход. Дясната част на пещерата представлява тъмна и постепенно стесняваща се галерия, покрита с пръст и камъни от множеството иманярски изкопи в търсене на съкровищата на цар Иван Шишман.

В края на речния меандър след тунела, високо вдясно над шосето, се виждат руините на **Шишманово кале**. Крепостта е разположено в скалния венец Шишманица между Лютиброд и Черепиш. Охранявала е стария път от София за Враца и Черепишкия манастир.

Според старо предание на това място цар Иван Шишман водил неравна битка с превъзхождащите го по численост турски орди. От твърдината днес е останала само суха зидария от дялани камъни, без хоросанов разтвор, висока около 1,5 м. След **Шишманово кале** пътеката следва стария път от Лютиброд за манастира, минава през местността **Пресечения камък** и стига до **Ритлите**, за да завърши при с. Лютиброд. От селото с пътнически влак се отива до София или Мездра.

Петър МУТАФОВ

Десислава Маринова е запален турист и планинар и повече от десет години обикаля из наши и чужди планини.

Г-жо Маринова, наскоро се върнахте от пътуване до остров Сокотра в Йемен. Разкажете за тази рядко посещавана от български туристи дестинация.

Сокотра е едно от местата в света, където масовият туризъм не е навлязъл особено. Някога Сокотра е бил част от африканския континент, но днес вече е най-големият остров в едноименния архипелаг в Индийския океан. Красотата му е несравнима и е трудно да се опише. Там има много ендемични растения, различни от нашата флора.

Какво Ви накара да отидете точно там?

Преди няколко години видях снимка на чуждестранен фотограф. На нея имаше лагуна, снимана от високо, и едно много интересно растение. Тогава

не знаех нищо за тях и трябваше да си направя труда да разуча кое е растението и кое е мястото на снимката. Така разбрах за Сокотра.

Значи е трябвало да се положат малко усилия.

Да, понякога не е наготово. Тъй като тази година дъщеря ми завърши гимназия, реших екскурзията да е нейният подарък. Хубаво е на младите хора „да се дават криле“.

Как протече пътуването, какви забележителности видяхте?

Самото пътуване изисква малко организация, ако не се ползват услугите на туристическа агенция, тъй като се лети през Абу Даби – столицата на ОАЕ. До момента, в който се качихме на самолета за Сокотра, не ми се вярваше, че ще стигнем там. Но още слезайки от самолета гледахме с отворени очи един нов свят – интересен и различен.

Първото нещо, което ни направи впечатление, е боклукът, който е навсякъде. Това е страна, която от десет години е в гражданска война, хората са изключително бедни, а опазването на околната среда изобщо не е сред приоритетите им.

Качиха ни в джипове и тръгнахме към лагера за нощувка. Първите гледки бяха отвисоко към споменатата вече лагуна и дъхът ни направо спря.

Успяхте ли да намерите растението, което търсихте?

Успях. Бях проучила кога цъфти. Калифа, нашият водач, три

Десислава Маринова: „НА МЛАДИТЕ ТРЯБВА ДА СЕ ДАВАТ КРИЛЕ“

пъти ме пита дали съм сигурна, че искам да стана в 4:30 часа сутринта и да се изкачам по баир цял час, за да стигна до там. Сигурна бях, качих се и открих растението цъфнало – пустинна роза (Adenium Obesum). За мен то беше много красиво.

После пътувахме до гора от драконово дърво (Dracaena cinnabari), което е емблема на острова и е по-известно. Някои дървета са на стотици години и от кората им добиват червен прах, който смесват с прясно мляко и използват сместа за лечение на рани.

Също така интересни са и дърветата, от които се добива таман. Йемен и Оман са известни с добива на бял таман – най-висококачественият в света.

Освен Сокотра сте обикаляли и по други места. Имате ли любима дестинация? Или такива, за които мечтаете?

Мечтани дестинации имам няколко. Детската ми мечта определено бе да съм пътешественик. Обичам да пътувам, да виждам нови светове. Харесвам различните места, където може да разучаваш, да гледаш различна от нашата природа.

Една от мечтите ми е Патагония, но като цяло Близкият изток е достъпен за нас и бих отишла в Оман, в Саудитска Арабия.

Освен пътешественик Вие сте и запален планинар. Изкачили сте Балканските планински първенци. Как решихте да предприемете това?

След като изкачихме 39-те планински първенци в България, решихме да разширим малко географията. Обичам да имам някаква отправна точка, не само да обикалям. Балканите са близка за нас територия, достижима и сравнително леснодостъпна.

За колко време успяхте да ги изкачите?

Не сме си поставяли срок, но може би в рамките на две години.

Кой от тях беше най-труден за Вас?

Може би румънският – връх Молдовяну (2544 м). Преди това пътувахме до Баланеши – най-високия връх на Молдова (428 м) и оттам трябваше да се върнем до Фъгърашките планини. Стигнахме късно вечерта и се оказа, че всичко е резервирано и няма къде да нощуваме, та спяхме в колата. Знаехме, че маршрутът е дълъг и с голяма денивелация, затова тръгнахме в 5 часа сутринта и го направихме прехода за един ден.

В числото на Балканските първенци сте включила и първенеца на Странджа Голяма Махида (Махида),

който е и най-високата точка в европейската част на Турция. Там има военна зона, което не ви е спряло.

Паркирахме колата доста по-надолу от върха и тръгнахме пеш нагоре. Стигнахме до хеликоптерна площадка и започнаха да ни предупреждават по високоговорители на турски език. Не разбрахме какво точно ни казаха, но бързо обърнахме обратно надолу. Не беше сред най-мъдрите ми идеи.

На кои други чуждестранни върхове сте ходила?

Монблан пробвахме преди няколко години, но за съжаление не се получи. Стигнахме до 4 300 метра. Живот и здраве, може би догодина. Иначе сме се фокусирали върху европейските планински първенци.

За финал ще пожелаете ли нещо на нашите читатели?

Пожелавам им да имат широк кръгзор и да посещават различни места по света.

Интервюто взе Иван Панкев

ТРАДИЦИОНЕН МЕЖДУНАРОДЕН КОЛОПОХОД В ГЪРЦИЯ

Вече двадесет и четири години ТД „Черноморски простори“ – Варна организира и провежда международни колопоходи до съседни нам балкански държави. Като обикновено, проявата бе подпомогната от Община Варна. Целта е да пропагандираме спорта колоездене и обмяна на опит с любители на този екологически начин на придвижване. За дати на проявата избрахме последните десет дни на тазгодишния месец септември.

Тръгнахме от сградата на Община Варна, изпратени от любители на велосипедния спорт и от общинари. Маршрутът бе изготвен предварително от водача на похода Димитър Станев. Планирахме да преминем по маршрут: Варна, Петолъчката, Стара Загора, с. Избегли до Асеновград, Смолян, Златоград, проход Маказа, Комотини, къмпинг „Крионери“. Нощувките бяха на палаткови биваци. Групата се състоеше от колоездачи с опит и доказани качества.

В Смолян и в района на Смолянските езера, по покана на ТД Сдружение на планинските водачи „ГИД“ участвахме в един от трите лъча на похода „По стъпките на Капитан Петко Войвода“

до Кокоши връх над града, където е било скрито знамето на четата на Капитан Петко Войвода (по разкази на четник от Устово). Чрез този поход бяха чествани важни събития от българската история – 116 години от обявяването на Независимостта, 112 години от Освобождението на Родопите и 146 години от Освобождението на България. Там се срещнахме с представители на колоклуб „Крива спица“.

В Гърция направихме няколко колоездачни преходи от по 20 - 30 километра до близки села и до град Марония – родното място на големия българин, войвода и капитан Петко Киряков, посетихме чешмата в града, свързана с него. Биографията на тази голяма историческа личност е свързана и с град Варна. Срещнахме се с колоездачи от град Хасково и заедно с тях преминахме част от преходите.

Това бе един истински колопоход с преминати над 600 км. Метеорологичното време помогна за неговото осъществяване.

текст и снимки: Атанас СИВКОВ, участник в похода

През август т. г. Маестро Борис Стрински навърши 95 години. За изключителния му принос в развитието на туристическата песен и хоровото изкуство у нас той бе удостоен с най-високото отличие на БТС – медал „Алеко Константинов“. Маестрото бе поздравен за годишнината и получи приза в дома му в Самоков от изпълнителния секретар на БТС Лъчезар Лазаров и от Зорница Радонова – член на УС на БТС и председател на Сдружението на туристическите хорове в България.

Роден на е 12 август 1929 г. в Долна баня. Завършва гимназия в Самоков и Учителски институт в София. Работил е като преподавател и управител на туристическа база в Боровец. Участвал е активно в много планински туристически

ЧЕСТИТА ГОДИШНИНА, МАЕСТРО СТРИНСКИ!

походи. Част от ученическите му години са свързани с изкачвания до върховете Мусала и Мальовица в Рила, пеши преходи до Рилския манастир, участия в много туристически походи в Родопите, Витоша, Стара планина, Средна гора, Пирин и Осогово.

Музиката му е хоби, в продължение на около 70 години ръководи десетки хорове и групи, композира песни, пише и стихове. 45 години е ръководител и корепетитор на хора на ветераните туристи при ТД „Рилски турист“ – Самоков. Създал е около 150 песни на туристическа тематика, над 40 са хармонизирани от него народни песни и самоковски стари градски песни.

Автор и композитор е на седем самостоятелни сборника и един за деца. Последният му сборник е със заглавието „Пей, сърце!“ Много снимки в книгата-албум проследяват над 50-годишната история на хора на ветераните туристи. Първата е от националния събор на Предела през 1969 г., последната – от традиционния национален фестивал на туристическата песен в Самоков – „Бялата порта на Рила“ през 2019 г.

Неговата работа и дейност са високо оценени в споделените мнения на светила в областта на хоровата музика и песен, като покойните проф. Георги Димитров, проф. Венелин Кръстев, Александър Танев и методиста Никола Янев.

Но най-много Борис Стрински се гордее с изкачването на проф. Иван Лалов - бивш

председател на Българския туристически съюз, който на неговия 75-годишен юбилей казва: „Филип Аврамов и Борис Стрински жалонираха пътя на туристическата песен в България!“

„Скромната ми композиторска дейност дойде при мен много късно - спомня си Бай Боре. - Аз свирех в оркестри, и то много добри, съпровождах или ръководах вокални групи и хорове, но музата ми, т.е. желанието ми да композирам песни, дойде след като започна работа с хора на ветераните туристи при ТД „Рилски турист“ - Самоков, от примера на моя незабравим приятел и колега - покойния Филип Аврамов, а по-късно и от моята рожба - детския хор „Рилчета“ към начално училище „Станислав Доспевски“. Дойде и от любовта и преклонението ми към родната природа и прекрасните ни планини, които започнаха да обхождам още от юношеските си години“.

Под негово диригентство самоковският хор има над 1000 концертни изяви и участия. Изнесъл е самостоятелни концерти или е участвал в съвместни изяви със сродни хорове в над 45 наши градове и села. Открил е с песните си над 15 хижи, заслони и разширения на туристически обекти в страната. Осъществил е четири концертни турнета в Германия с над 20 концерта и по едно в Македония, Гърция и Турция.

За дейността си като диригент и композитор Борис Стрински многократно е отличаван и награждаван. Носител

е на всички отличия на БТС, сред които пет медала „Алеко Константинов“, в т. ч. последния, връчен на 17 октомври 2024 г. Към тях се прибавят носител на званието Почетен гражданин на Самоков, два пъти на почетния знак на рилския град, на почетните знаци на град Зебниц - Германия, град Кутна Хора - Чехия, и символичния ключ на град Кострома - Русия. Борис Стрински има лауреатски звания от IV, V, VI и VII Републикански фестивали на художествената самодейност. Десетки са личните купи, статуетки, плакети и други отличия.

ВЕЛИКОЛЕПНА ПАНОРАМА ОТ ВРЪХ ВЕЙКАТА

Туристи от ТД „Алеко Константинов 1899“ – София изкачиха най-южната точка на Република България - връх Вейката (1463 м). Намира се в Родопите, на границата със съседна Гърция, на гранична пирамида № 4.

Изходна точка за изкачване на връх Вейката бе най-южно разположеното село - Горно Къпиново, където опитахме прочутите родопски специалитети пататник и клин. Рано сутринта поехме към билото на планината. Връх Вейката ни предложи възхитителни гледки. Докъдето поглед стига се простират възвишенията на Родопска планина. В южна посока видяхме великолепната панорама към Егейско море с красивия залив Порто Лагос, град Ксанти, езерната лагуна Вистонида, островите Тасос и Самотраки. Дългият път от София към Горно Къпиново ни даде възможност да се отклоним и да посетим мистичното Тракийско светилище на Орфей край село Татул, Харман кая.

Според археоастрономическите изследвания структурата е използвана за позиционни астрономически наблюдения на Слънцето по време на лятното и зимното слънцестоене. После разгледахме и крепостта Вишеград край Кърджали.

ТД „Алеко Константинов 1899“ – София

НА ВРЪХ ИСПОЛИН ЗА ЕВРОПЕЙСКИЯ ДЕН НА СПОРТА

С изкачване и традиционна подмяна с нов национален флаг на връх Исполин (1523 м н. в.) 52-ма учители и ученици от Професионална гимназия по туризъм „Пенчо Семов“ – Габрово, със съдействието на ТД „Узана“ - Габрово, на 28 септември т. г. отбелязаха Европейския ден на спорта в училище под мотото „Бъди активен, остана във форма и мисли зелено“.

Походите сред природата са един различен и нетрадиционен, но всъщност най-добрия начин да възпитаваме нашите деца в любов към Родината и природата, на отговорно поведение, опазване на

околната среда и здравословен начин на живот.

Слънчевият ден премина с приятни емоции, усмивки, танци, а за награда - страхотна панорама от върха! И незабравими спомени!

Таня МОЛЛОВА - секретар на ТД „Узана“ - Габрово

В ПЛАНИНАТА НИДЖЕ И „ГРАДИНИТЕ НА РАЯ“ В ГЪРЦИЯ

Поредната любопитна и външава екскурзия в чужбина бе организирана от ТД „Осогово“ - Кюстендил. Избраният маршрут бе много интересен и затова се включиха туристи от Скопие, Проби Шип, Крива Паланка, Пловдив, Стара Загора, Карлово, Димитровград, София, Първомай и Кюстендил.

Всички те заедно отбелязаха Световният ден на ходенето, а секретаря на ТД „Осогово“ организира томбола за участниците. Наградите бяха предоставени с финансовата подкрепа от Българската асоциация „Спорт за всички“ към Министерството на младежта и спорта и Община Кюстендил.

В първия ден Катица Борисовска от Крива Паланка бе водач за изкачването на **връх Каймакчалан (2521 м)**, най-високия връх на планината Нидже, който се намира на гръцко-македонската граница. Името му означава „Връх на върховете“, защото се възправя отчетливо над съседните също високи планини. Каймакчалан е третият по височина гръцки връх след Олимп и Смоликас и петият най-личен в Северна Македония.

Каймакчалан е мястото на една от най-драматичните и трагични битки в българската история през Първата световна война. Сражението за Каймакчалан започва на 12 септември 1916 г. и според някои историци това е битката на най-голяма надморска височина в цялата европейска военна история. Около 8 500 български войници палят върха.

Към края на септември 1916 г. едва няколкостотин от тях са оцелели.

„От ски центъра в подножието на планината, с цветя и знамена групата туристи потегли към върха. Отвсякъде панорамата и изгледът са уникални. От се Каймакчалан вижда Островското езеро. Някъде се виждат шрапнели. Все още се намират гилзи от снаряди. По тревистото било добре личат окопите от войната, тук-там все още опасани с бодлива тел. Най-впечатляващи са укритията за войниците - по няколко вдигнати камъка, които е трябвало да ги предпазят и от студа, и от ветровете, и от снарядите. Виждат се два метални кръста - вероятно на офицери, загинали в първите дни на сражението. В следващите дни жертвите били

толкова много, че не е имало кой да ги погребва. След края на битката всички войници и от двете враждуващи страни са положени в общ гроб. По-късно сърбите полагат черепите на войниците в обща костница на стотина метра от върха. Сръбският параклис доминира над цялата местност. Сградата му е много красива и пряко боядисана. Оградата е от гилзи и бодлива тел, събрана от окопите наоколо. Поставяме цветя и знамена, правим снимки. Дали заради силния вятър и мъглата, или от още бродещите духове на стотиците загинали ни побиват тръпки.“ - споделиха туристи от дружеството.

Така премина първият ден на екскурзията. Нидже планина вече беше зад гърба ни, а ни очакваха

нови преживявания. Отправихме се към СПА курорта Лутраки Позар - удивително красиво място в подножието на Каймакчалан, известно с целебните си горещи извори. Гостоприемните собственици от хотела в Лутраки направиха всичко възможно да се чувстваме уютно и приятно.

На сутринта, след като запалихме по свещичка в параклиса над хотела, се отправихме към **„Градините на Рая“**. Лечебните води от шест минерални извора с различна температура се събираха заедно, за да образуват естествена река с невероятни естествени водопади. Едната половина от реката бе със студена вода, а другата половина бе с температура 37 градуса - истински феномен на природата сред зеленина. Това място наричат „Градините на Рая“, а лечебните води на реката - благословени. Този живописен кът на дивата природа е заобиколен със зелени гори, дълбоки каньони, скалисти склонове, богати на природни забележителности и исторически находки, пещери и река с лечебна вода. Известният лечебен и спа курорт Лутраки се отличава с денонощни закрити бани и басейни с минерална вода под открито небе. Всеки от нас избра своето лично преживяване. Вечерта групата посети таверна и под звуците на любими песни се вихреха кръшни хора.

Третият ден с малко тъга в сърцата се отправихме към **град Едеса**, бившият български град Воден. Той се състои от две

части - Горен и Долен град. През него минава река Вода, която захранва два големи водопада, а край тях е построен приятен градски парк. Скалите зад единия от водопадите са образували интересна пещера. Пред втория водопад има изградено мостче за наблюдения. От пътеката край горния водопад се разкрива панорама към Долния град, на която си заслужава да се насладите. Невероятно тесни улички, старинни сгради, средновековен калдъръм, чистота, паметници и статуи, кокетни кафенета, романтични ресторанчета, хотелчета... Гледаш, снимаш, радваш се...

Но всяка приказка си има край. Пътят към България ни зовеше. Видяното сякаш се плъзна пред нас, докосна ни почти неуловимо и ефирно отмина. Всичко се изниза като на кинолента. Липсват ни разтърсващото усещане, изригващата емоция и поглъщащото преживяване на видяното.

Силвия МИХОВА - секретар на ТД „Осогово“ - гр. Кюстендил

ТРИ ПОКОЛЕНИЯ ПЕЩЕРНЯЦИ ОТБЕЛЯЗАХА 95-ГОДИШНИЯ ЮБИЛЕЙ НА ОРГАНИЗИРАНАТА СПЕЛЕОЛОГИЯ В БЪГАРИЯ

От 4-ти до 6-и октомври т.г. местността около третата по дължина в страната пещера Орлова чука се превърна в център на Националния сбор на пещерняците, посветен на 95-та годишнина на организираното пещерно движение в България. За трети пореден път събитие от такъв ранг бе плод на съвместните усилия на Българската федерация по спелеология (БФСп) и Българското пещерно дружество (БПД). Разбира се, успешното организиране и провеждане на мероприятията в най-висока степен зависеше от местните фактори, на първо място от кметството на град Две могили и без съмнение на Спелео-клуб „Академик“ – Русе, Скаутски клуб „Пещерен мечок“ и Спелео клуб при ТД „Приста“ – гр. Русе.

И така, постепенно боровата горичка край пещерата се изпъстри с палатките на пещерняците, дошли от различни краища на България – Бургас, Баня, Велико Търново, Варна, Враца, Дряново, Казанлък, Русе, София, Стара Загора, Трявна, Търговище. С участието на петима наши спелео-приятели от съседна Румъния, водени от Ема Марку – председател на Балканския спелеоложки съюз (БСС), живеещата в България украинска пещернячка Зина Касян и една пещернячка – руска преселничка сборът придоби международен характер.

Откриването се състоя на специално устроена сцена, украсена с банери на организаторите на събитието. Последователно, водещият церемонията Свилен Лапачков даде думата за приветствия на управителя на русенска област Драгомир Драганов, кмета на Община Две могили Божидар Борисов, русенските депутати Николай Братованов и Георги Кръстев, председателя

на Българската федерация по спелеология Петър Делчев, председателя на Българското пещерно дружество д-р Алексей Стоев и на г-жа Ема Марку – председател на Балканския спелеоложки съюз. Юбилейно събитие протече по предварително набелязана от организационния комитет програма, стартирайки от регистрацията, където всеки участник получи плак с рекламни материали, юбилейен стикер и плакат и с възможност да закупи тениска с логото на юбилея. Вечерта се състоя кино вечер, на която бяха представени три филма, които отразяват емблематични изяви на българските спелеолози извън България в исторически план: експедицията на клуб „Галата“ – Варна в пропастта Жан-Бернар през 1989 г.; Българо-френско-грузинската експедиция „Пантюхина“ в Кавказ и Националната пещерна експедиция в Албания през 1993-та година.

Вторият ден на сбора бе посветен на различни активности – посещения на комплекса Водна-Темно, проникване на групи в различни неосветени участъци на пещера Орлова чука, преминаване по маршрута на „Пътеката на исихастите“, свободни посещения на средновековния град Червен и Ивановския скален манастир „Св. Архангел Михаил“. Най-голяма се оказа групата за проникване в неслучайно именувана зала „Рай“, водена от Тихомир Енчев и Крисия Георгиева. Най-младият ни водач Валентина Илиева пък здраво „разходи“ част от нашите румънски гости, начело с Ема Марку. Междувременно скаутският клуб „Пещерен мечок“, съвместно със скаутите от „Приста“ направиха демонстрация как се правят

дървено-въжени конструкции с различно предназначение.

Вечерта бе предвидена за закриване и споделяне на спомени от отдавна отминали събития. Загрявка в това направление направи Стойчо Стойчев от Търговище, като инсталира изложба с възпоменателни флагчета от проведени пещерняшки съборове, експедиции и състезания в годините преди 1989 г. Те върнаха в спомените пещерняците от най-старата и средната генерация, които присъстваха на сбора.

Закриването беше кратко! На него председателят на Българската федерация по спелеология Петър Делчев връчи на всеки участник специално изготвените за случая юбилейни грамоти, които да оставят спомен от дните, посветени на 95-годишния юбилей. Последваха презентации. Съвсем набързо, за съжаление, спелеолозите от „Академик“ – Русе разказаха за пребиваването си в Украйна. Значително по-пространна бе презентацията на участниците в Българо-турската експедиция „ЕГМА 2004“. Чрез разказите си Теодор Кисимов, Цветан Остромски, Николай Каменов, Светломир Станчев и Ясен Божинов ни върнаха двадесет години назад, когато българи и турци заедно направиха пещерата ЕГМА най-дълбока в Азия. Както се полага, след презентациите успешно се настанихме край трапезата. Всеки сложи кой каквото имаше, ударихме по глътка – две за здраве, замесихме, попяхме. Спомените нямаха край. На някоя даже не им стигна нощта, та изкараха чак до зори.

Фактически сборът продължи и в неделният предобед. Тогава спелеолози от спелео-клуб „Приста“ – Русе, водени от Сашо Попов, организираха

със специално дошли от Русе деца различни работилници под мотото „Един ден от живота на праисторическия човек по брега на Дунава“. И игрите завършиха с похапване на изпечени на жар мръвки, питки и лакомства. Междувременно се състоя неформална работна среща между председателите на БФСп, БПД и BSU, на която в присъствието на Алексей Жалов – почетен председател на Балканския спелеоложки съюз (BSU) бяха обсъдени организационни въпроси и идеи от взаимен интерес, сред които е отправената към Федерацията покана да се присъедини към съюза. Бе обсъдена и идеята догодина в Румъния да се проведе Балкански пещерен сбор за деца и младежи.

Колективните мероприятия приключиха с обща снимка, където обаче за жалост не можехме да съберем всички официално регистрирани 90 души, в което число не влизат приходящите и отходящите русенци. И както се казва в една телевизионна реклама: „Събрахме се!“ За това има няколко основни виновници в лицето на Цветанка Вълкова, Тихомир Енчев, Алексей Стоев, Петър Делчев, Стела Кючукова. За отделеното време и усилията следва да им благодарим, като не забравяме, че зад тях стоят една дузина помагачи, на които също дължим признание. Не на последно място в раздела „Благодарности“ трябва да сложим и кметството на община „Две могили“, начело с кмета Божидар Борисов. Беше хубаво, ползотворно, весело и надяваме се, запомнящо се. Пещерняшкото съсловие в България постепенно започва да се консолидира и дай Боже този процес да продължи. До нови срещи!

Алексей ЖАЛОВ

ТЕЛЕФОНИ НА ТД И ОБЕКТИ В СИСТЕМАТА НА БТС

ПЛОВДИВСКА ОБЛАСТ

ТД „Средногорец 96“ – с. Богдан - 0889 42 82 93
Хижа „Средногорец“ – 0988 20 02 65
Заслон „Ботев“ – 0878 19 74 51, 0878 54 48 80, 02 49 123 21
ТД „Хайдут“ – гр. Калофер - 0882 96 64 94
Хижа „Рай“ – 0882 96 64 94, 0882 96 64 91, 02 49 100 07
Туристическа спалня „Ботев връх“ – 0877 27 35 47, 0878 85 56 86, 0878 77 68 45
ТД „Васил Левски“ – гр. Карлово – 0896 68 85 23
Хижа „Хубавец“ – 02 41 142 13
Хижа „Балкански рози“ – 02 41 129 54
Хижа „Равнец“ – 0888 28 78 78
Хижа „Васил Левски“ – 02 41 104 37
Хижа „Свежен“ – 0885 11 08 24
ТД „Бор“ – с. Горна махала - 0878 28 07 28
ТД „Бунтовна“ – с. Кръстевич - 0888 38 64 53
ТВК „Бунтовна“ – 0876 25 25 40
ТД „Върховърх“ – гр. Перущица – 0882 96 64 00
Хижа „Върховърх“ – 0886 89 75 45
Туристическа спалня „Перущица“ – 0882 96 64 00
ТД „Еделвайс“ – гр. Пловдив - 0889 11 03 34
ТД „Родоли“ – гр. Пловдив - 0886 94 12 65
ТД „Руен“ – гр. Пловдив - 0896 81 58 48
Хижа „Чернатица“ – 0896 81 58 48
Тур. спалня „Здравец“ – 0894 39 30 50
ТД „Шипка“ – гр. Пловдив - 0882 96 64 07
Хижа „Здравец“ – 0882 96 64 07
ТД „Чернатица“ – гр. Пловдив - 0886 94 12 45
Хижа „Академик“ – 0886 94 12 71
ТД „Персенк“ – 0886 94 10 81
ТД „Иван Вазов“ – гр. Сопот - 0885 24 90 54
Хижа „Добрила“ – 0884 10 25 01
ТД „Орела 1935“ – гр. Хисаря – 0877 56 56 55 и 0893 65 42 38
Хижа „Фенера“ – 0890 11 48 38
ТД „Атанас Спиридонов“ – гр. Стамболийски – 0889 14 42 86
Заслон „Черешка“ – 0882 56 57 38
ТД „Средногорец“ – гр. Брезово – 0895 66 18 98

РАЗГРАДСКА ОБЛАСТ

ТД „Димитровец“ – гр. Исперих - 0882 96 64 74; 0882 96 64 75
ТД „Буйна гора“ – гр. Разград – 0895 71 42 55; 0884 71 07 66
ТД „Буйна кръв“ – гр. Разград – 0887 88 13 05; 0894 57 05 91
ТД „Еделвайс“ – гр. Лозница - 0882 96 64 30

РУСЕНСКА ОБЛАСТ

ТД „Белите брези“ – гр. Борово - 0887 51 74 33 и 0896 71 51 89
ТД „Янтра“ – гр. Бяла - 0896 76 61 07, 0888 72 21 11
СТПД „Академик“ – гр. Русе - 0882 96 63 69, 0885 33 50 04
ТД „Приста“ – гр. Русе - 0887 43 03 74; 0888 22 12 34; 0878 47 24 21
ТД „Сексагинта-Приста“ – гр. Русе - 0896 81 40 18; 0888 92 48 18; 0896 81 40 01

СИЛИСТРЕНСКА ОБЛАСТ

ТД „Дочо Михайлов“ – гр. Силистра - 0882 96 64 55; 0882 96 64 54
ТД „Караджата“ – гр. Дулово - 0882 99 50 39, 0893 60 28 98

Редакцията на в. „Ехо“ моли председателите или секретарите на туристически дружества, ако междуременно са настъпили промени, да подадат информация за актуалните телефони на ТД, хижите и стопанисваните обекти по електронна поща exobts@gmail.com или на тел. 0882 96 63 16.

СПОРТЪТ ПРАВИ ДЕЦАТА ЩАСТЛИВИ

На 4 и 5 октомври в Етрополе се проведе XI-ят Национален спортен туристически събор „Златна есен – Етрополе 2024“. Той се проведе под патронажа на кмета на Община Етрополе инж. Владимир Александров и със съдействието на Сдружение „Български туристически съюз“ и Българска федерация по туризъм.

Участваха над 150 ученици в три възрастови групи: 1-4 клас, 5-7 клас и 8-12 клас. Те се състезаваха в спортно-туристически дисциплини като шафета, дартс, теглене на въже, построяване на палатка за време, майсторско управление на велосипед и колокрос.

Състезанията се проведоха в парк

„Езерото“, а официалното откриване и Майсторското управление на велосипед – на централния площад на града. Приветствие към участниците отправиха Владимир Александров – кмет на Община Етрополе и неговите заместници Катя Симеонова и Ивайло Георгиев. Всички се насладиха на изпълненията на Танцов състав „Балканска младост“ при НЧ „Тодор Пеев“. Надпреварата бе изпълнена с много хъс, усмивки, щастливи и незабравими мигове за децата. На спечелилите честито, а на тези, които не са, пожелаваме да победят догодина!

Кати ДОЧЕВА – председател на ТД „Туризм, спорт и екология – Етрополе“

БЪЛГАРСКИЯТ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ
откри
ДАРТЕЛСКА КАМПАНИЯ
за набране на финансови средства за ОТПЕЧАТВАНЕ НА ВЕСТНИК „ЕХО“
чрез банкова сметка:
BG71 STSA 9300 0012
4857 19 в банка ДСК

В САЙТА НА БТС
- www.btsbg.org
можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на БТС и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на БТС и др.

Планинска спасителна служба
www.pss-bg.bg
при нещастен случай,
дежурни телефони
112, 1470
02 963 2000 - Стационарен телефон на централен дежурен пост

Издава: Български туристически съюз
Адрес на редакцията:
1000 София, бул. „Васил Левски“ № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427
ISSN-0205-0943
e-mail: exobts@gmail.com ; www.btsbg.org
Срокът за приемане на материали е до 5 число на съответния месец.
Ръкописи не се приемат.

РЕДАКТОРИ: Петя Иванова - 0882 966 316; Иван Панкев
РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: проф. д-р Витан Влахов; доц. Сандю Бешев - алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев - НСА; Елисавета Първанова - м. с. по алпинизъм; проф. Пламен Павлов; Константин Койнов - ориентировач, Българска федерация по ориентирание; Алексей Жалов - председател на Български спелеоложки съюз
Графично оформление и предпечат: Иван Панкев

**БЕЛАСИШКА ТУМБА (1888 м) - ВЪЗЕЛЪТ
НА ТРИТЕ ГРАНИЦИ И ОГРАЖДЕН
2 и 3 ноември (събота и неделя)**

Две гранични планини в Югозападна България, известни с мекия си климат и прекрасни ядливи кестени!

2 ноември (събота). Тръгване в 8:00 ч. с придружаващ транспорт от Руски паметник в София. Покрай Сандански и Петрич, достигахме китното село **Самуилово** от Подгорнето, където се настаняваме в къща за гости. Обядваме, след което, с придружаващия ни транспорт достигахме село **Гига** в Огражден планина. Разглеждаме **Чуриловския манастир**, истинска светиня за Огражден. Оттук продължаваме пеша, пресичаме река Градешница и за около 2-3 часа, през село **Зойчене**, пристигахме в китното село **Долене**. Заможен българин, който е изкупил старите необитаеми къщи, е решил да направи от него истинска приказка! Доколко е успял, вие ще прецените! С придружаващия ни транспорт се прибираме в Самуилово, където нощуваме.

3 ноември (неделя). С местен транспорт (джипове) се подвозваме докъдето може по посока **връх Тумба**. Продължаваме пеша и за няколко часа, накрая, по тесния български коридор, достигахме възела на **трите граници (България, Гърция и Македония) - личния връх Тумба (1888 м)**. Погледът ни се рее над 3 държави! Ще видим **Дойранското езеро** и **Бутковския гъл**, ще помечтаем за бъдещи пътешествия в близките нам земи! По обратния път до Самуилово, откъдето отпътуваме за София. Прибираме се по светло.

ЦЕНА: 80 лв. – за хонорара и разходите на водача.

Останалите разходи за транспорт, местен транспорт, нощувка в къща за гости и организационни възлизат на още 105 лв.

Екипировка: есенна, като за висока българска планина – стабилни 3-сезонни трекинг обувки, топло и ветроустойчиви яке и панталон, полар, ветровка, шапки за топло и студено, ръкавици, против дъжд, дрехи за преобличане, сгъваеми щеки, челно осветление, вода 1 л, хранителни подсилки.

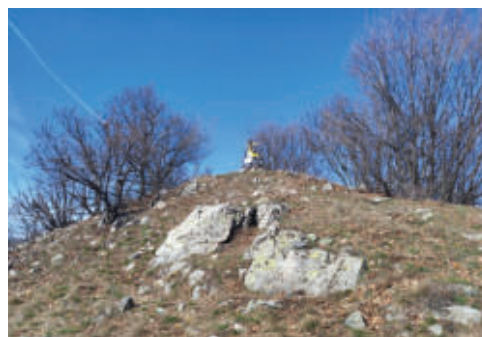
Записване: срещу три имена, GSM и ЕГН
Трудност: Средна. Няма технически трудни участъци. Става и за начинаещи планинари.

Минимум 6 участника.

**ПОПУЛЯРНИЯ ВРЪХ ПОПЪК (1201 м),
МЪГЛИЖКО ЖДРЕЛО И МЪГЛИЖКИЯ
МАНАСТИР****23 ноември (събота)**

Всичко най-интересно над сгушеното в пазвите на Балкана планинско градче Мъглиж

23 ноември (събота). Тръгване от Руски паметник в София с придружаващ транспорт в 7:00 ч. По Подбалканския път, след Казанлък, достигахме **балканското градче Мъглиж**, на двата бряга на **Селченска (Мъглижка) река**. Спираме пред **Мъглижкия манастир**, над града. Разглеждаме го и тръгваме пеша. За около 1,30 часа сме на известния **Винишки камък**, който се вижда на километри от долината. За още около 2 часа стъпваме на местната знаменитост – **връх Попък (1201 м)**. Изключително обгледен! Връщане по същия път до транспорта и придвижване с него до началото на **ждрелото на река Селченска (Мъглижка)**. Оттук тръгваме пеша срещу течението и достигахме **алийския заслон сред скалистия рай**. Обратно до транспорта. Всичко 1:30-2:00 часа пеша. Прибиране в София рано вечерта.

ЦЕНА: 40 лв. – за хонорара и разходите на водача.

Останалите разходи за: транспорт и организационни възлизат на още 40 лв.

Екипировка: трекинг обувки, яке и панталон, ръкавици, шапка, щеки, челник, слънчеви очила и т. н. Да се носят подсилки.

Записване: срещу три имена, GSM и ЕГН
Трудност: средна, става и за начинаещи.

Минимум 6 участника.

АНЕВСКО КАЛЕ И СОПОТСКИ ВОДОПАД**30 ноември (събота)**

Една от най-запазените средновековни български крепости! Като прибавим и красивия водопад...

30 ноември (събота). Тръгване от Руски паметник в София с придружаващ транспорт в 7:00 ч. След село **Анево**, достигахме с транспорта изходния пункт за **крепост Аневско кале**. Започваме пеша изкачването, което е около 300 м и за 1:00-1:30 часа сме при останките на почти запазената крепост. Разглеждаме я с интерес, а и гледката от нея е уникална! Слизаме по обратния път и с транспорта се придвижваме до **Сопотския манастир**, откъдето пак тръгваме пеша и по левия бряг на **Манастирска река** за по-малко от час достигахме красивия, висок 10-12 м **Сопотски водопад**. Любуваме му се, снимаме го и обратно до манастира, който разглеждаме. Всичко пеша за деня около 5 часа. По обратния път се прибира в София по светло.

ЦЕНА: 40 лв. – за хонорара и разходите на водача.

Останалите разходи за: транспорт и организационни възлизат на още 35 лв.

Екипировка: трекинг обувки, яке и панталон, ръкавици, шапка, щеки, челник, слънчеви очила и т. н. Да се носят подсилки.

Записване: срещу три имена, GSM и ЕГН

Трудност: средна, става и за начинаещи.

Минимум 6 участника.

**ДВУДНЕВНО СКИТАНЕ ИЗ ДОБРОСТАНСКИЯ
МАСИВ НА ЗАПАДНИ РОДОПИ
9 и 10 ноември (събота и неделя)**

„Там дето дигат горди плещи Родопите зловещи...“ Малко е преувеличил Народният поет, но няма да му придирияме!

9 ноември (събота). Тръгване от Руски паметник в София с придружаващ транспорт в 7:00 ч. **За всички желаещи от страната да се включат, но не им е удобно от София – среща в 9:00 ч. на Централна жп гара Пловдив.**

През Пловдив, Асеновград и село Доброостан достигахме хижа „**Марциганица**“. Настаняваме се и тръгваме пеша с минимален багаж. Изкачваме красивия и личен **връх Попа (1314 м)**. Любуваме се на уникалната панорама! По обратния път спираме при **пещерата Доброостански бисер** и я разглеждаме. Прибираме се в хижата (всичко около 3 часа пеша) и обедна почивка. Може да обядваме в ресторанта или със собствена храна в специално уредената столова. Следобед правим 3-4 часова разходка (с минимален багаж) до скалистия и панорамен **връх Червената стена (скала – 1501 м)**, дал името и на биосферния резерват в който се намираме.

10 ноември (неделя). Слизане до **Бачковския манастир**, но по прекия път, през **м. Селище**, за около 5 часа, през **м. Клувията с Аязмото, двата параклиса и пещерата**, където е намерена светата икона, намираща се в манастира.

Обядваме в някое от заведенията и отпътуване с придружаващия ни транспорт. Пристигане в София по светло.

ЦЕНА: 80 лв. – за хонорара и разходите на водача.

Останалите разходи за придружаващ транспорт, нощувка и организационни възлизат на 95 лв.

Екипировка: яке и панталони /студео и ветроустойчиви/, трекинг обувки, ръкавици, шапка, челно осветление, сгъваеми щеки, вода, подсилки. На хижата има ресторант.

Записване: срещу три имена, GSM и ЕГН

Трудност: средна, става и за начинаещи. В неделя, който иска, може да слезе до Бачковския манастир с транспорта.

Минимум 6 участника.

**ПЕША ДО ГЛОЖЕНСКИЯ МАНАСТИР,
ПЕЩЕРА МОРОВИЦА И ВЪРХОВЕТЕ КАМЕН
ЛИСЕЦ И БЕГЛИКА****24 ноември (неделя)**

Една чудесна едnodневн разходка, съчетаваща красива природа с многовековна история!

24 ноември (неделя). Тръгваме от Руски паметник в София с придружаващ транспорт в 7:00 ч. За по-малко от 2 часа сме в Тетевенското село **Гложене** с „**кацналият**“ **високо над него едноименен манастир**. Тръгваме пеша и след около 1,30 часа изкачване сме пред портите на един от най-красивите и известни манастири у нас – **Гложенския „Св. Георги Победоносец“**. Строен преди близо 10 века, както и селото под него, от Киевския княз Глож. Разглеждаме го. След още близо час пеша сме пред входа на голямата **пещера Моровица** и понадникваме в нея... Следва изкачване на двата най-високи върха на планинската **Лисец (част от Предбалкана) - Камен Лисец (1073 м) и Беглика (1096 м)**. Обяд в манастирската Магерица. Връщане пеша до село Гложене. Всичко 5-6 часа пеша. Прибиране в София по светло.

ЦЕНА: 40 лв. – за хонорара и разходите на водача.

Останалите разходи за: транспорт и организационни възлизат на още 35 лв.

Екипировка: трекинг обувки, яке и панталон, ръкавици, шапка, щеки, челник, слънчеви очила и т.н. Да се носят подсилки.

Записване: срещу три имена, GSM и ЕГН

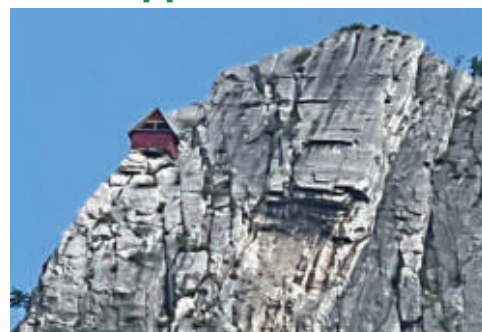
Трудност: средна, става и за начинаещи.

Минимум 6 участника.

**ВРАЖИТЕ ДУПКИ, ЛАКАТНИШКИТЕ СКАЛИ И
ПЕЩЕРА ТЕМНАТА ДУПКА****1 декември (неделя)**

Една приятна и емоционална разходка сред скалистия рай около гара Лакатник.

1 декември (неделя). Тръгваме с пътнически влак в 8:10 ч. и към 9:30 ч. сме на **гара Лакатник**. Тръгваме пеша срещу течението на **река Пробойница** и при водослива и с **река Петреница** се отделяме от шосето по горска пътека. За минути изкачваме до **скалния масив на Вражите дупки** и го обхождаме от край до край. Слизаме пак до водослива и по панорамна пътека се придвижваме до **Алийския заслон под Лакатнишките скали**. Слизаме по алеята с парапета, разглеждайки различните скални масиви. Отбиваме се и до известната **пещера Темната дупка** и и хвърляме един поглед. Долу се озоваваме край **най-големия по дебит карстов извор в България – Житолуб**. Всичко пеша за деня около 4 часа. Отново с пътнически влак се прибираме по светло в София.

ЦЕНА: 40 лв. – за хонорара и разходите на водача.

Всеки участник си купува сам влаковия билет до Лакатник и обратно.

Екипировка: трекинг обувки, яке и панталон, ръкавици, шапка, щеки, челник, слънчеви очила и т.н. Да се носят подсилки.

Записване: срещу три имена, GSM и ЕГН

Трудност: средна, става и за начинаещи.

Минимум 6 участника.

ЗА ИНФОРМАЦИЯ И ЗАПИСВАНИЯ

тел.: 0882 96 63 00

имейл: infocenter.bts@gmail.com

